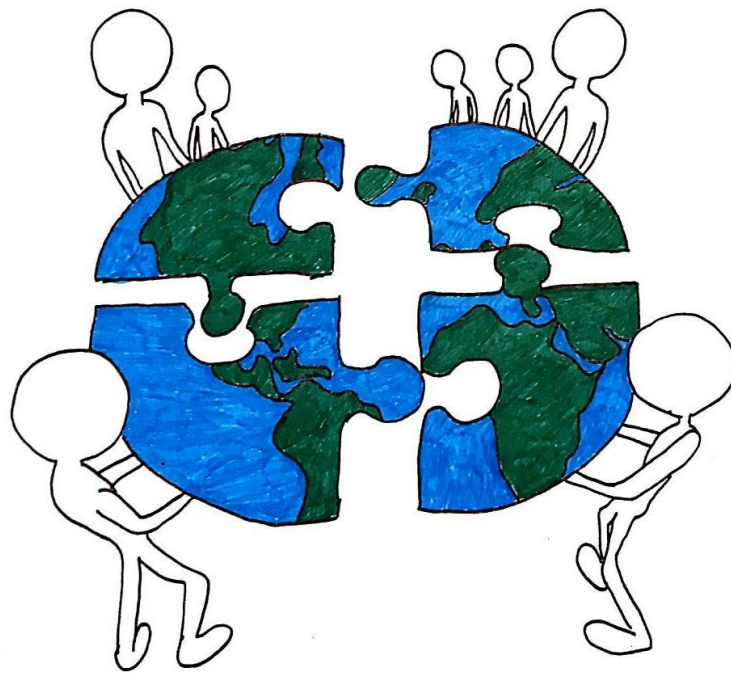

Ouderschap in twee culturen

Onderzoek naar hoe HIL-Tandem kan aansluiten en ondersteunen bij de behoeften van ouders met een migratieachtergrond in Hatert

Jade de Lorijn en Sofie Servaas
Pedagogiek Hogeschool Arnhem en
Nijmegen
Januari 2018, Nijmegen

Ouderschap in twee culturen

Onderzoek naar hoe HIL-Tandem kan aansluiten en ondersteunen bij de behoeften van ouders met een migratieachtergrond in Hatert.

Jade de Lorijn en Sofie Servaas

Nijmegen

September 2017 - Januari 2018

Pedagogiek Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

Aantal woorden: 19.459

Voorwoord

Met blijdschap presenteren wij u het resultaat van vijf maanden enthousiast onderzoek verrichten ten behoeve van een afstudeerscriptie van de Hogeschool Arnhem en Nijmegen. Gedurende het onderzoek is onze passie voor het preventief werken met ouders met een migratieachtergrond vergroot. Deze afstudeerscriptie en dit enthousiasme zouden niet tot stand zijn gekomen zonder de hulp en steun van alle betrokkenen. We waren blij verrast om kennis te mogen maken met de gedrevenheid van de professionals en hun bereidheid om mee te werken aan dit onderzoek. Wij willen expliciet onze dank uitspreken aan Faysal Zouay, Margriet Hunik, Marieke van der Ven, Dianne Frederiks, Ikram Bounouh, Janneke de Vries, vrijwilligers werkzaam bij het OKC de Paraplu, Jolande de Lange, Keen Mohammed, Melodie Snelder en medewerkers van peuterspeelzaal Paradijs, Ans Nieuwenhuis, Wessel Zwartsenberg, Nesem Cengizhan en Marjo Scheffers.

In het bijzonder willen wij onze projectbegeleiders van HIL-Tandem; Marleen Megens en Fenna Hendriks bedanken voor de fijne samenwerking. Ze waren nauw betrokken, dachten altijd mee over mogelijke verbeteringen voor het onderzoek en hebben ons aan het denken gezet. Zij hebben ons geholpen in het op een juiste manier kunnen omzetten van onze ideeën in acties, passend bij de doelgroep. Ook de projectbegeleider vanuit de HAN, Mariska Gootzen, willen we bedanken voor de fijne begeleiding gedurende ons onderzoek. Door haar bijdrage hebben wij onze onderzoek vaardigheden kunnen ontwikkelen.

Bovendien willen we de ouders bedanken die ervoor hebben gezorgd dat wij ons onderzoek uit konden voeren. Er hebben mooie gesprekken met hen plaatsgevonden waarin ouders zich open hebben gesteld en wij ons welkom voelden.

Daarnaast willen wij onze studiegenoten bedanken voor het meedenken over ons onderzoek. Met in het bijzonder Mikal Samsom en Carolien Stap die eenzelfde onderzoek hebben uitgevoerd in de wijk Heseveld.

Niet te vergeten willen wij ons genoeg uiten over de fijne en leuke onderlinge samenwerking. Ondanks dat we elkaar voorafgaand aan het onderzoek nauwelijks kenden, lagen we vanaf het begin tot het einde van het onderzoek altijd op één lijn. We hebben elkaar met plezier kunnen versterken en zijn een goed team geworden.

Wij hopen dat u benieuwd bent naar dit onderzoek en wensen u veel plezier bij het lezen van ons onderzoeksverslag.

Inhoud

Voorwoord	3
Inhoud	3
Samenvatting	6
Inleiding	8
1.1 Aanleiding	8
1.2 Context	9
1.3 Leeswijzer	10
Probleemanalyse	11
2.1 Inleiding	11
2.2 Aanleiding	11
2.3 Ouders met een migratieachtergrond en hun kinderen	12
2.4 Wat is er nodig in de wijk Hatert?	20
2.5 Context	23
2.6 Conclusie probleemanalyse	28
2.7 Probleemstelling	29
Methode van onderzoek	30
3.1 De onderzoeksbenadering	30
3.2 Participanten	30
3.3 Procedure van onderzoek	31
3.4 Meetinstrumenten	32
3.5 Analyse	34
3.6 Betrouwbaarheid en validiteit	34
Resultaten	38
Deelvraag 1	38
Deelvraag 2	41
Deelvraag 3	45
Deelvraag 4	48
	4

5. Conclusie & discussie	51
5.1 Conclusie	51
Aanbevelingen	53
5.2 Discussie	55
Vooruitblik	57
Bronvermelding	58
Bijlagen	62
Bijlage A: codelijst	62
Bijlage B: meetinstrument	63
Bijlage C: verklaring van geheimhouding	79

Samenvatting

In het kader van de afstudeeropdracht voor de HBO-opleiding pedagogiek is met dit onderzoek kennis en inzicht verkregen in de wijze waarop Het Interlokaal & Tandem preventief kan aansluiten en ondersteunen bij de behoeften met betrekking tot ouderschapsondersteuning van ouders met een migratieachtergrond in de wijk Hatert. Onderzoek naar dit onderwerp blijkt nodig omdat op dit moment veel jongeren met een migratieachtergrond in de zwaardere vormen van jeugdzorg terecht komen. Om dit probleem aan te pakken heeft de gemeente Nijmegen Het Interlokaal & Tandem (HIL-Tandem) de opdracht gegeven om het preventieve aanbod in ouderschapsondersteuning in Nijmegen, waaronder de wijk Hatert, te versterken.

In deze scriptie is middels kwalitatief onderzoek onderzocht welke opvoedingsvragen bij ouders met een migratieachtergrond spelen, wat de behoeften en wensen zijn van deze ouders met betrekking tot ouderschapsondersteuning, wat redenen zijn voor ouders om wel of niet gebruik te maken van de bestaande interventies in Hatert en hoe HIL-Tandem samen met professionals en inwoners van Hatert kan aansluiten bij de behoeften en kwaliteiten van ouders. Om dit te onderzoeken zijn achttien ouders middels vijf groepsinterviews en vijf individuele interviews bevraagd. De participanten zijn met ouders in contact gekomen via professionals werkzaam in Hatert, via activiteiten van HIL-Tandem en via de peuterspeelzaal. Deze interviews zijn getranscribeerd, geanalyseerd middels codering en verwerkt tot resultaten. Uit de interviews blijkt dat migrantenouders verschillende moeilijkheden ervaren op het gebied van taal, sociale contacten, cultuurverschillen en de drukte die zij ervaren. Het niet goed spreken van de taal belemmert hen bij het meedoen van activiteiten en brengen gevoelens van angst en onzekerheid met zich mee. Mede door het wegvallen van de familie als ondersteuning in de opvoeding van de kinderen, ervaren migrantenouders een hoge draaglast. Met betrekking tot het vragen van hulp weten ouders niet goed waar ze terecht kunnen en/of zijn ouders bang voor de gevolgen van het inschakelen van professionele hulp.

Tijdens dit onderzoek zijn meerdere ouders gesproken die niet op de hoogte zijn van het aanbod in de wijk. Ouders die bekend zijn bij HIL-Tandem zijn over het algemeen meer tevreden over het aanbod. Verder blijken ouders voornamelijk de 'gewone voorzieningen' als de peuterspeelzaal en het consultatiebureau fijne voorzieningen te vinden.

Kijkend naar behoeften van ouders, blijkt dat zij voornamelijk meer contact willen met andere ouders. Het merendeel van de ouders geeft aan niet alleen samen te willen kletsen, maar ook een activiteit te willen doen of een bepaald thema te willen bespreken. Bij dergelijke activiteiten willen ouders dat hun kinderen mee kunnen komen en ze geen oppas hoeven te regelen. Wanneer ouders elkaar beter kennen zijn ze ook bereid elkaar te ondersteunen door bijvoorbeeld op elkaars kinderen te passen.

Ouders zouden daarnaast graag meer activiteiten voor kinderen zien waarbij diens taalontwikkeling wordt gestimuleerd en ze samen leren spelen.

De resultaten van de interviews zijn vergeleken met wetenschappelijke literatuur en met de visie van professionals werkzaam in de wijk. Naar aanleiding van deze vergelijking blijkt dat er opvallend veel overeenkomsten zijn in de opvattingen omtrent moeilijkheden en behoeften van ouders met een migratieachtergrond. Ook de verbeteruggesties die de drie partijen hebben aangedragen bevatten veel gelijkenissen. Hieruit concluderen de onderzoekers dat bekend is wat er nodig is in de wijk en hoe ouders beter ondersteund kunnen worden. Echter zijn in de uitvoering hiervan nog verbeteringen mogelijk. Zo is het belangrijk is dat HIL-Tandem meer bekendheid krijgt in de wijk. Dit kan gecreëerd worden door ouders te bereiken via "gewone" voorzieningen zoals het consultatiebureau, de school, de peuterspeelzaal, de bibliotheek of het internet. Hierbij is het van belang dat ouders informatie krijgen over de werkwijze van hulpverleners en de gevolgen van het inschakelen van hulp. Daarbij is de aanbeveling om ouders op gelijkwaardige wijze te betrekken bij het opzetten en versterken van interventies.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

André Rouvoet, minister voor Jeugd en Gezin tussen 2007 en 2010, schrijft in een kamerstuk in 2010 dat alle kinderen en jongeren in Nederland, ongeacht hun culturele achtergrond, alle kansen moeten krijgen om zich goed te ontwikkelen. Het blijkt echter dat een deel van de migrantenjongeren zich niet goed ontwikkelt. Migrantjongeren zijn in de zwaardere vormen van hulpverlening oververtegenwoordigd, terwijl in het ontwikkelingsgerichte jeugd- en gezinsbeleid migrantenkinderen en hun ouders zijn ondervertegenwoordigd. Een vroege signalering van problemen is nodig om op tijd effectief te kunnen interveniëren en ontsporing te voorkomen. Volgens Rouvoet is een oorzaak voor de late signalering van problemen de kloof tussen de belevingswereld van migranten en de bestaande vormen van geïnstitutionaliseerde preventie, zorg- en hulpverlening (Minister voor Jeugd en Gezin, 2010). Migrantouder herkennen zich niet altijd in het reguliere aanbod van preventieve opvoedsteun, hebben er soms weinig vertrouwen in, hebben soms andere vragen over opvoeding dan autochtone ouders en de taal kan een belemmering vormen. Een belangrijk doel van de transitie in het jeugdstelsel is ouders eerder te helpen en meer bij hun vragen en kracht aan te sluiten (Distelbrink, Aarts & Mehrzaz, 2013).

En ook nu nog, in september 2017, kloppen steeds meer kinderen bij gemeenten aan voor jeugdzorg, terwijl het jaarbudget daarvoor bij veel gemeenten al op is. Gemeenten willen meer kunnen investeren in preventie, zodat ze op langere termijn kosten kunnen besparen (Vleugels, 2017). Veel vragen komen nu onnodig terecht in de gezondheidszorg terwijl ze hun oorsprong hebben in problemen in de opvoeding, op het werk, op school, in de relatie of in de woonomgeving (De Tweede Kamer der Staten-Generaal, 2016).

De Gemeente Nijmegen heeft Het Interlokaal & Tandem (HIL-Tandem) de opdracht gegeven om passende zorg effectiever en meer gereduceerd in te zetten, met als doel snelle en licht passende toegankelijke opvoedhulp in alle wijken. Daarbij dient ook het bereik naar ouders met een lage SES en migranten vergroot te worden (HIL-Tandem, Swon-NIM & GGD, 2017). HIL-Tandem wil betere aansluiting van preventieve opvoedingsondersteuning bij de behoeften, wensen en mogelijkheden van migrantouder realiseren. Het beoogde doel van HIL-Tandem is om het contact en de relatie met migrantouder te vergroten en te verbeteren. Hierdoor weten ouders beter waar ze met hun (hulp)vraag en/of zorgen terecht kunnen. Uitgangspunt daarbij is het beter laten aansluiten van het huidige aanbod bij de behoeften van migrantouder. Hierbij zal het aanbod afgestemd worden op de vragen en signalen die er vanuit de wijken komen, met nadruk op laagdrempeligheid en vraaggerichtheid (HIL-Tandem, Swon-NIM & GGD).

In opdracht van HIL-Tandem zal dit onderzoek kennis en inzicht geven in de wijze waarop HIL-Tandem kan aansluiten bij de behoeften aan ouderschapsondersteuning van ouders met een migratieachtergrond. Naar aanleiding van de onderzoeksresultaten wordt het preventieve hulpverleningsaanbod aangepast aan de signalen die vanuit ouders, professionals en literatuur komen.

Dit onderzoek wordt verricht in het kader van een afstudeeropdracht voor de Hbo-opleiding pedagogiek aan de Hogeschool Arnhem en Nijmegen. Om de kaders in te perken is ervoor gekozen om het onderzoek te richten op de wijk Hatert en de focus te leggen op ouders met kinderen in de leeftijd van 0 tot 6 jaar. Dit is besloten in samenspraak met opdrachtgevers Marleen Megens, sociaal werker HIL-Tandem in Hatert, en Fenna Hendriks, projectleider Onderzoek en Innovatie van HIL-Tandem. Er is gekozen om te focussen op deze leeftijdscategorie omdat op deze manier op preventieve wijze, bij ouders met jonge kinderen, aan kan worden gesloten. Wanneer jonge ouders zich ondersteund voelen en in hun kracht worden gezet, zal dit waarschijnlijk ook positief doorwerken in de verdere opvoeding. Echter zal niet het hele onderzoek op deze leeftijdscategorie zijn gebaseerd, omdat een aantal belangrijke thema's binnen dit onderzoek, zoals: "Opvoeden in een andere cultuur" en "Ouderschapsondersteuning" ook spelen bij ouders met een migratieachtergrond met kinderen in een oudere leeftijd.

Tijdens de uitvoering van dit onderzoek is nauw samengewerkt met verschillende organisaties en professionals in de wijk Hatert die werkzaam zijn met deze doelgroep. De keuze om het onderzoek te richten op de wijk Hatert komt voornamelijk voort uit het feit dat in deze wijk, in vergelijking met andere Nijmeegse wijken, veel mensen wonen met een niet-westerse achtergrond. Van de 10.064 inwoners in Hatert wonen er 2.062 mensen met een niet-westerse achtergrond, dat is ongeveer 20 procent (Gemeente Nijmegen, 2017). Daarnaast heeft Marleen Megens, de projectbegeleider van dit onderzoek en sociaal werker in Hatert, de ruimte om naar aanleiding van dit onderzoek de aanbevelingen te implementeren in de wijk Hatert (M. Megens, persoonlijke communicatie, 25 september 2017).

1.2 Context

Het Inter-lokaal & Tandem

Vanaf 1 april 2017 zijn Tandem Welzijn en Het Inter-lokaal gefuseerd tot Het Inter-lokaal & Tandem (HIL-Tandem). HIL-Tandem richt zich op het versterken van de Nijmeegse wijken, waarbij de focus vooral ligt op participeren, ondersteunen en verbinden van bewoners en bewonersinitiatieven. Het doel is dat elke inwoner van Nijmegen zoveel mogelijk (op eigen kracht) mee kan doen in de samenleving. Er worden zo problemen voorkomen en minder beroep gedaan op zorg (Tandem Welzijnsorganisatie, z.d.-b).

Dit wil HIL-Tandem bereiken door:

- bewoners in hun kracht te zetten;

- dichtbij bewoners aanwezig te zijn en zo te signaleren wanneer bewoners ondersteuning nodig hebben;
- belemmeringen weg te nemen zodat mensen niet in moeilijkheden komen en een beroep op zwaardere zorg wordt voorkomen;
- individuele en collectieve behoeften te verbinden aan algemene voorzieningen, groepsaanbod en informele ondersteuning;
- activiteiten te ontwikkelen die aansluiten op de vraag van de bewoners (Tandem Welzijnsorganisatie, z.d.-c).

HIL-Tandem heeft verschillende activiteiten opgezet voor ouders en hun kinderen in de wijk Hatert. Veel van deze activiteiten zijn gekoppeld aan de Brede School Hatert, zoals het Activiteitenplein, de GGD en het Ouder-Kind-Centrum. Ook is er in de wijk een STIP en worden er ondersteuningsprogramma's als Home-start en Spel aan Huis aangeboden. De medewerkers die bij deze interventies zijn aangesloten werken vraaggericht en met aandacht voor de eigen kracht van bewoners. Hierbij wordt gewerkt vanuit de presentie-filosofie en de Capability benadering. Uitleg hierover is te lezen in de probleemanalyse (zie paragraaf 2.4).

1.3 Leeswijzer

In dit onderzoeksverslag wordt inzicht gegeven in de aanleiding, participanten en mogelijke oorzaken en oplossingen met betrekking tot dit onderzoek door middel van een probleemanalyse die bestaat uit literatuur- en praktijkonderzoek. Hierin wordt ook de context benoemd waar informatie te vinden is over de wijk Hatert en over de benaderingswijze van HIL-Tandem. In hoofdstuk 2 komt de probleemstelling aan bod waarbij het doel, de onderzoeksvraag en de daarbij behorende deelvragen worden benoemd. Het derde hoofdstuk staat in het teken van de onderzoeksmethode. Hierin wordt nauwkeurig beschreven hoe het onderzoek is uitgevoerd middels de onderzoeksbenadering, participanten, procedure van onderzoek, meetinstrumenten en de analyse. Ook wordt benoemd hoe de validiteit en betrouwbaarheid in dit onderzoek is gewaarborgd. In het vierde hoofdstuk staan de resultaten van het onderzoek beschreven waarbij de deelvragen worden beantwoord. In het laatste hoofdstuk is de conclusie van dit onderzoek te lezen. Naar aanleiding van dit onderzoek worden in dit hoofdstuk verschillende aanbevelingen gedaan voor HIL-Tandem. Ook wordt hierin op het onderzoek teruggeblikt en vooruitgekeken door middel van een discussie. Hierna volgt de bronnenlijst van de geraadpleegde literatuur. Het onderzoeksverslag sluit af met in de bijlagen de uitleg van het gebruikte meetinstrument, de door de participanten ondertekende toestemmingsformulieren, de ingevulde verklaring van geheimhouding en de gebruikte codelijst.

2. Probleemanalyse

2.1 Inleiding

De probleemanalyse is opgesteld naar aanleiding van een analyse vanuit wetenschappelijke literatuur, en de analyse vanuit de praktijk. Bij deze praktijkanalyse is er in gesprek gegaan met dertien professionals werkzaam in de wijk Hatert. De professionals die benaderd zijn voor het opstellen van de probleemanalyse vanuit de praktijk zijn: Marleen Megens, sociaal cultureel werker in Hatert; Fenna Hendriks, Projectleider innovatie & ontwikkeling bij HIL-Tandem; Ans Nieuwenhuis, coördinator Brede School; Jolande de Lange, coördinator Home-Start; Margriet Hunik, jeugdverpleegkundige consultatiebureau GGD; Faysal Zouay, coördinator STIP en medewerker HIL-Tandem; Dianne Frederiks, medewerker activiteitenplein en OKC; Wessel Zwartsenberg, opbouwwerker Sociaal Wijkteam Hatert; Keen Mahammed, medewerker HIL-Tandem; Nesem Cengizhan, manager kinderdagverblijf de Kindertuin; Melodie Snelder, manager peuterspeelzaal Paradijs; Marjo Scheffers, beleidsmedewerker jeugd Gemeente Nijmegen en Marieke van der Ven, oprichtster EIF-project.

2.2 Aanleiding

Migrantenjongeren zijn in de zwaardere vormen van hulpverlening oververtegenwoordigd, terwijl in het ontwikkelingsgerichte jeugd- en gezinsbeleid jeugdigen met een migratieachtergrond en hun ouders zijn ondervertegenwoordigd (Rouvoet, 2010). Aanvankelijk werd verondersteld dat bepaalde groepen, bijvoorbeeld etnisch-culturele minderheden, niet door hulpverlening werden bereikt door bepaalde kenmerken van die doelgroepen zelf. Zo werd de oorzaak gelegd bij taalachterstand, cultuurverschil en beperkt inzicht in de samenleving bij deze mensen. De afgelopen jaren zoekt men de oorzaken meer in het beleid van de instellingen. Instellingen houden te weinig rekening met bepaalde doelgroepen. Ze zijn onvoldoende toegankelijk, de methodieken in het werken met deze doelgroepen schieten tekort en de voorzieningen bieden hun onvoldoende ondersteuning (Ince & Van den Berg, 2010). De transformatie biedt gemeenten en aanbieders van zorg voor jeugd nieuwe uitdagingen en kansen om dit probleem aan te pakken: ouders en jeugd eerder bereiken, problemen kleiner proberen te houden en meer aansluiten bij de eigen kracht van ouders (Distelbrink & Ponzoni, 2016).

De Gemeente Nijmegen wil preventieve vormen van zorg meer versterken middels het project 'weerbaar opvoeden' dat twee jaar geleden is opgezet. Volgens Marjo Scheffers, beleidsmedewerker jeugd en opvoeden Gemeente Nijmegen, wil de gemeente eerst wijkanalyses uitvoeren om in kaart te brengen welke formele en informele opvoedingsinterventies er in de wijken in Nijmegen zijn (persoonlijke communicatie, 16 november 201). De gemeente heeft HIL-Tandem gevraagd om migrantenouders en hun kinderen meer te betrekken in de preventieve vormen van jeugdhulp. Marleen Megens, sociaal cultureel werker in Hatert, heeft onderzocht welke landelijke methodieken ingezet zouden kunnen worden in Nijmegen, om migrantenouders meer en beter te bereiken. De meest passende methodiek kost echter veel geld en er is een grote kans dat dit programma maar kortdurend kan draaien, waardoor de effectiviteit beperkt blijft. Ook zijn er in Hatert al veel

voorzieningen en interventies die ouders met een migratieachtergrond bereiken. HIL-Tandem wil vooral meer continuïteit in het preventieve hulpverleningsaanbod creëren. Op deze manier hoopt HIL-Tandem het huidige hulpverleningsnetwerk te verstevigen, beter te laten aansluiten en meer vertrouwen te wekken bij de ouders (M. Megens en A. Nieuwenhuis, persoonlijke communicatie, 22 september 2017). Fenna Hendriks (persoonlijke communicatie, 20 september 2017) is in de veronderstelling dat er meer vanuit het perspectief van deze ouders kan worden gewerkt. De huidige interventies zijn mogelijk teveel aanbodgericht en moeten meer vraaggericht worden. Ook Marjo Scheffers van de gemeente Nijmegen wil graag onderzoeken wat de wensen van ouders zijn met betrekking tot ouderschapsondersteuning (persoonlijke communicatie, 16 november 2017). Marieke van der Ven en Keen Mahammed sluiten hierbij aan door te benoemen dat er vaak door professionals *over* ouders wordt gepraat terwijl het juist zo belangrijk is om *met* hen te praten (M. van der Ven, persoonlijke communicatie, 24 november 2017; K. Mahammed, persoonlijke communicatie, 27 oktober 2017). Dit is de reden dat in dit onderzoek de wensen, behoeften en mogelijkheden van ouders zelf met betrekking tot ouderschapsondersteuning centraal staan.

Veel huidige preventieve interventies zijn volgens Margriet effectief, maar kunnen nog versterkt worden (M. Hunik, persoonlijke communicatie, 3 oktober 2017). Dit sluit aan bij de visie van Dianne Fredriks, werkzaam bij het Ouder-Kind-Centrum en Activiteitenplein van HIL-Tandem. Zij heeft laagdrempelig en vertrouwelijk contact met veel ouders uit de wijk en signaleert welke ouders moeilijkheden ervaren in de opvoeding en hierbij te weinig ondersteuning hebben. Haar ervaring is dat voor veel ouders hulpverlening een te hoge drempel is. Tandemwerkers bij het OKC en Activiteitenplein zouden laagdrempelig kunnen ondersteunen en deze ouders motiveren om toch gebruik te maken van de hulpverlening. Frederiks heeft echter te weinig tijd beschikbaar om meer ouders middels individueel contact vanuit een vertrouwensband te ondersteunen. Ze hoopt naar aanleiding dit onderzoek duidelijker te krijgen hoe ze meer ouders op een effectieve manier kan bereiken (D. Fredriks, persoonlijke communicatie, 5 oktober 2017).

2.3 Ouders met een migratieachtergrond en hun kinderen

Migratieachtergrond

Volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek heeft een persoon een niet-westerse migratieachtergrond wanneer hij of zij in Nederland woont en als hij of zij of één van de ouders is geboren in Turkije of in een van de landen in Afrika, Latijns-Amerika en Azië (met uitzondering van Japan en Indonesië) (CBS, 2016). In dit onderzoek wordt de term 'ouders met een migratieachtergrond' breder gebruikt. In de definitie van het CBS wordt beschreven dat mensen een migratieachtergrond hebben als ze eerste of tweede generatie migrant zijn. Maar uit het gesprek met de projectbegeleiders van dit onderzoek (M. Megens & F. Hendriks, persoonlijke communicatie, 25 september 2017), blijkt dat er in Hatert ook derde en vierde generatie migranten opvoedvragen hebben die interessant zijn voor dit onderzoek. In

dit onderzoek zal dus de term 'ouders met een migratieachtergrond' gebruikt worden voor alle ouders met een niet-westerse etnische achtergrond.

Met wat voor problemen hebben migranten jeugdigen te maken?

Kinderen en jongeren uit niet-westerse migrantengezinnen hebben te maken met veel risicofactoren die hun ontwikkeling en welbevinden bedreigen. In vergelijking met autochtone Nederlanders hebben migrantenkinderen en hun ouders vaker opvoed-, ontwikkelings- en gezondheidsproblemen (Distelbrink, Pels, Jansma & Van der Graag, 2012). Echter zijn de problemen verschillend per etnische achtergrond. Hierbij is voornamelijk onderzoek te vinden over de vier grootste niet-westerse migrantengroepen: Antilliaans-Nederlandse jeugdigen, Surinaams-Nederlandse jeugdigen, Turks-Nederlandse jeugdigen en Marokkaans-Nederlandse jeugdigen. Deze vier niet-westerse migrantengroepen zijn ook in Hatert vertegenwoordigd. Van de niet-autochtone personen komen er 84 uit Suriname, 128 uit Antillen/Aruba, 582 uit Turkije en 978 uit overige niet-westerse landen (Gemeente Nijmegen, 2017).

In vergelijking met autochtone jeugdigen is het opleidingsniveau van Antilliaanse, Surinaamse, Turkse en Marokkaanse jeugdigen gemiddeld lager dan bij autochtone kinderen. Ook komt schoolverlaten vaker dan gemiddeld voor en is er sprake van werkloosheid en uitkeringsgezinnen. Antilliaanse en Surinaamse jeugdigen groeien veel vaker op in een eenoudergezin, terwijl dit verschil bij Turkse en Marokkaanse jeugdigen kleiner is in vergelijking met Nederlandse jeugdigen (Tierlof, Steketee, Gisling & Bellaart, 2017).

Bij Antilliaanse jeugdigen komen zowel emotionele problemen als gedragsproblemen vaker voor dan bij autochtone kinderen. De prevalentie van emotionele- en gedragsproblematiek is onder Surinaamse jeugdigen gelijk aan die van jeugdigen met een Nederlandse achtergrond. Bij Turkse jeugdigen zien we een hogere prevalentie van emotionele problemen en volgens sommige onderzoeken ook van gedragsproblematiek. Het aantal gerapporteerde suïcidepogingen ligt bij Turks-Nederlandse meisjes significant hoger. Bij jeugdigen met een Marokkaanse achtergrond komen minder vaak emotionele problemen voor dan bij andere jeugdigen. Jongens met een Marokkaanse achtergrond hebben relatief vaak gedragsproblemen, in ieder geval volgens leerkrachten (Gezondheidsraad, 2012).

Antilliaanse en Surinaamse jeugdigen hebben vaker last van hyperactiviteit, aandachtstekort en problemen met leeftijdsgenoten. Turkse en Marokkaanse jeugdigen hebben minder vaak last van hyperactiviteit of aandachtstekort, maar wel weer vaker problemen met leeftijdsgenoten (Tierlof, Steketee, Gisling & Bellaart, 2017).

Marieke van der Ven, GZ-psycholoog bij het EIF-project, geeft aan dat migranten jeugdigen te maken hebben met moeilijkheden in de identiteitsontwikkeling door het grote cultuurverschil tussen thuis en school. Migranten jeugdigen kunnen op school heel ander gedrag laten zien dan thuis, waardoor er

door onbegrip van beide partijen een conflict kan ontstaan (M. van der Ven, persoonlijke communicatie, 8 november 2017). Nesem Cengizhan geeft als voorbeeld dat kinderen met een migratieachtergrond vaak minder grenzen krijgen vanuit hun ouders dan Nederlandse kinderen. De ouders willen vaak niet dat het kind huult, zijn toegeeflijk en naar Cengizhan's mening niet consequent genoeg. Wel is haar ervaring dat ouders open staan voor haar adviezen en inzien wat het belang is van grenzen stellen (persoonlijke communicatie, 24 oktober 2017). Keen Mohammed is het hiermee eens. Volgens haar is het belangrijk dat er vanuit de hulpverlening begrip is voor deze verschillende manier van opvoeden. Zij vindt dat de Nederlandse hulpverlening te weinig rekening houdt met de cultuurverschillen en dat deze zich vooral richt op de Nederlandse normen en waarden. Daarbij wordt er verwacht dat mensen zich aanpassen omdat ze in Nederland wonen terwijl volgens Mohammed cultuur een groot onderdeel is van de identiteit van een persoon (K. Mohammed, persoonlijke communicatie, 27 oktober 2017).

Op welk gebied liggen de opvoedvragen van migrantenouders?

Wat houdt een opvoedvraag eigenlijk in? Het is een breed begrip dat verschillend geïnterpreteerd kan worden. Het deel "opvoeden" wordt gedefinieerd als volgt: "Opvoeden houdt in dat ouders hun kind begeleiden bij zijn of haar ontwikkeling tot een zelfstandig participerend lid van de samenleving" (Buckx, 2011, p.18). In dit onderzoek worden met opvoedingsvragen alle vragen, moeilijkheden en problemen die ouders hebben op het gebied van ouderschap bedoeld. Zowel over de opvoeding van het kind, over zichzelf als opvoeder en over de verschillen in normen en waarden waar zij mee kampen. Margriet Hunik (persoonlijke communicatie, 3 oktober 2017) geeft aan dat de opvoedvragen waarmee ouders met een migratieachtergrond bij het consultatiebureau in de wijk Hatert komen, erg divers zijn. Het valt Nesem Cengizhan van het kinderdagverblijf de Kindertuin op dat veel ouders met een migratieachtergrond vragen hebben rondom de taalontwikkeling (persoonlijke communicatie, 24 oktober 2017). Marjo Scheffers geeft aan dat migrantenouders vaak zorgen hebben rondom thema's als pubertijd, drugsgebruik, sociale media, liegen, discriminatie en gezag (persoonlijke communicatie, 16 november 2017). Wat Jolande de Lange ziet bij de ouders die verbonden zijn aan Home-Start is dat zij vaak heimwee hebben en niet op hun gelukkigst zijn, wat weer invloed heeft op hun ouderschap. Verder komt zij armoede tegen en merkt ze dat migrantenouders vaak veel aan hun hoofd hebben. Beide factoren hebben invloed op de opvoeding van het kind. De behoeften van deze groep ouders zijn vooral aandacht, erkenning en gehoord worden. Ook ziet zij dat veel migrantenouders graag individuele steun thuis willen en dat het belangrijk is om het sociaal netwerk te vergroten (J. de Lange, persoonlijke communicatie, 5 oktober 2017).

Volgens de literatuur kennen ouders met een migratieachtergrond meer onzekerheden en problemen dan Nederlandse ouders en veel van deze problemen hangen samen met hun positie als migrant. De onzekerheden en vragen liggen volgens de literatuurstudie "Ouderschap versterken" van Distelbrink, Pels, Jansma en Van der Graag (2012) op het vlak van de cognitieve en schoolse ontwikkeling van

hun kinderen, de ontwikkeling van nieuwe gezagsverhouding, de –meer open – communicatie met kinderen, de omgang met cultuurverschil en discriminatie/stigmatisering, de omgang met pubers, de religieuze opvoeding en de omgang met toenemende religieuze orthodoxie onder jongeren, het autonoom maatschappelijk functioneren van meisjes en de toenemende taak overlap tussen moeders en vaders. Daarnaast voeden migrantenouders hun kinderen veel vaker in armoede op, in een grootstedelijke omgeving, als tienermoeder en als alleenstaande moeder. Ook het gebrek aan betrokkenheid van vaders in een deel van de gezinnen vormt een belangrijk thema. Uit het onderzoek blijkt dat de migrantenouders, ongeacht hun afkomst, behoefte hebben aan informele ontmoetingen met andere ouders en laagdrempelige uitwisseling (in tweerichtingsverkeer) met deskundigen (Distelbrink et al., 2012).

Ook in de praktijk worden deze verschillen in opvoedingsstijlen gezien. Margriet Hunik (persoonlijke communicatie, 3 oktober 2017) van het consultatiebureau, geeft aan dat ouders met een migratieachtergrond vaak nog moeten wennen aan de Nederlandse cultuur. Ouders zitten vaak in een moeilijke situatie doordat ze veel achter hebben moeten laten in hun land van herkomst. Vaak zijn ouders met een migratieachtergrond nog erg verweven met hun eigen cultuur waardoor aanpassen aan de Nederlandse cultuur lastig kan zijn. Deze verweving in de cultuur ziet Hunik niet alleen bij de eerste generatie migranten, maar ook bij de volgende generaties. Een voorbeeld dat Jolande de Lange hierbij geeft, is dat de Nederlandse maatschappij verwacht dat kinderen al een aantal dingen kunnen als zij naar school gaan terwijl ouders uit niet-Westerse culturen er vaak vanuit gaan dat kinderen dit pas op school leren. Zij geeft ook aan dat over het algemeen de kinderen, vooral in Arabische families, vaak thuis worden gehouden en worden verwend (persoonlijke communicatie, 4 oktober 2017). Hierbij aansluitend geeft Faysal Zouay, STIP-coördinator, aan dat alle ouders met een migratieachtergrond kampen met een bepaalde maatschappelijke druk, aangewakkerd door de politiek. Deze ouders willen graag hard werken en doen hun best om goed te functioneren in Nederland, maar krijgen hier niet vanuit iedereen erkenning voor. Daarnaast geeft Zouay voorbeelden van zorgen waar Marokkaanse vaders mee kampen rondom het thema opvoeding. Zo hebben Marokkaanse vaders zorgen over het verschil in normen en waarden tussen thuis en de school. Op school wordt er bijvoorbeeld openlijk gesproken over vrije partnerkeuze en seksuele gezondheid. Ouders voelen zich machteloos, ze kunnen de invloed van de school op hun kind niet tegenhouden en twifelen of het goed is dat hun kinderen worden onderwezen in dergelijke onderwerpen. Daarbij geven meerdere vaders aan niet tevreden te zijn met het middelbare schooladvies dat hun kinderen krijgen. Hier durven ze echter niet over in gesprek te gaan met de docent. Ook zijn deze vaders bang dat wanneer hun kinderen ouder worden, ze niet goed kunnen omgaan met verantwoordelijkheden zoals geld. Zouay verwacht echter wel dat de huidige generatie ouders van jonge kinderen, wat voornamelijk tweede en derde generatie migranten zijn, beter in het huidige Nederlandse systeem hun weg zullen vinden. Zouay maakt zich vooral zorgen om ouders die de taal niet machtig zijn, om

nieuwkomers of wanneer er sprake is van gezinshereniging (F. Zouay, persoonlijke communicatie, 17 oktober 2017).

Een andere risicofactor bij ouders met een migratieachtergrond is volgens Jolande de Lange het wegvallen van het sociaal netwerk door de verhuizing naar een ander land. Hierdoor kunnen ouders met hun hulpvragen niet meer terecht bij familie die in de buurt woont (J. de Lange, persoonlijke communicatie, 4 oktober 2017). Ook Wessel Zwartsenberg, opbouwwerker bij HIL-Tandem, belicht het thema eenzaamheid bij migranten. Hij vertelt dat uit onderzoek is gebleken dat 22% van de mensen in Hatert zich erg eenzaam voelt. Een van de groepen waaronder eenzaamheid voorkomt is de groep ouders met een niet-Westerse migratieachtergrond (W. Zwartsenberg, persoonlijke communicatie, 24 oktober 2017).

Ondanks dat migrantenouders verschillende moeilijkheden ervaren blijkt dat zij relatief weinig gebruik maken van de publieke voorzieningen voor die problemen. De migrantenjeugd is ondervertegenwoordigd in de vrijwillige hulpverlening en oververtegenwoordigd in de kinderbescherming en in justitiële inrichtingen. Het percentage migranten jongeren binnen de zwaardere vormen van jeugdzorg neemt toe terwijl het percentage binnen de vrij toegankelijke ambulante hulp juist afneemt. Instellingen voor opvoedsteun weten deze doelgroep nog niet goed te bereiken (Distelbrink, Aarts & Mehrasz, 2013).

Hoe komt het dat migrantenouders weinig gebruik maken van publieke voorzieningen?

Het verschilt per etnische achtergrond hoeveel er gebruik gemaakt wordt van jeugdhulp. Van de niet-westerse migranten hebben ouders van Surinaams- en Antilliaans-Nederlandse relatief vaak hulp gezocht bij de opvoeding. Ze hebben relatief vaak een negatieve opvoedbeleving en willen graag hulp of advies bij de opvoeding. Ook ouders met een Turkse of Marokkaanse achtergrond hebben gemiddeld een minder positieve opvoedbeleving, maar maken minder vaak gebruik van (formele) opvoedingsondersteuning (Van den Broek, Kleijnen & Keuzenkamp, 2010). We zien bij deze groep wel een hoger gebruik van jeugdzorg bij ondertoezichtstelling en jeugdreclassering (Tierlof, Steketee, Gisling & Bellaart, 2017).

Het weinig gebruik maken van de voorzieningen wordt verklaard vanuit verschillen in achtergrondkenmerken, de houding tegenover de voorzieningen en de toegankelijkheid ervan. De kijk van migrantenouders op de voorzieningen is niet altijd positief. Regelmatig hebben zij een wantrouwen en negatief beeld tegenover zorgverleners (Kleijnen & Van den Broek, 2011). Ook Dianne Fredriks (persoonlijke communicatie, 5 oktober 2017) spreekt ouders die zeggen geen vertrouwen meer te hebben in hulpverlening, omdat ze vinden dat ze al te veel verschillende hulpverlening hebben gehad met te weinig effect. Hierdoor wordt de drempel om gebruik te maken

van hulpverlening steeds groter. Keen Mahammed herkent dit wantrouwen van migrantenouders tegenover de hulpverlening (persoonlijke communicatie, 27 oktober 2017).

Een andere reden dat ouders niet betrokken zijn bij de activiteiten is volgens Wessel het feit dat ouders niet altijd op de hoogte zijn van het aanbod in de wijk. Volgens hem werkt persoonlijke benadering het best in het bereiken van ouders. Bij het project “Achter de voordeur” hebben zij door deze persoonlijke benadering veel ouders met een migratieachtergrond kunnen spreken. Wat hij bij de afsluitende activiteit, een straatspeeldag, zag was de activiteit voor kinderen als een verbindende rol tussen ouders functioneerde. Met deze activiteit zijn ouders bereikt die nog niet in beeld waren. Ook kwam bij dit project naar voren dat het belangrijk is dat ouders zich veilig voelen in de wijk. Onveiligheid in de wijk kan een drempel zijn om naar activiteiten te komen (W. Zwartsenberg, persoonlijke communicatie, 24 oktober 2017).

Sommige ouders hebben de angst om niet begrepen te worden en voelen de druk om te ‘vernederlandsen’ (Kleijnen & Van den Broek, 2011). Bij Turkse en Marokkaanse ouders is er bijvoorbeeld een voorkeur voor ‘eigen’ voorzieningen – daar maken zij relatief vaak gebruik van. Ook zijn er migrantenouders die bang zijn voor de consequenties die zij kunnen krijgen als zij vragen om hulp, bijvoorbeeld dat hun kinderen kunnen worden afgenomen wanneer zij uitkomen voor de opvoedproblemen die zij hebben (Van den Berg, Bellaart & Yar, 2015). Ook volgens Faysal Zouay, STIP-coördinator, heerst er een angst voor uithuisplaatsing wanneer de hulpverlening wordt betrokken. Dit wordt veroorzaakt door gebrek aan kennis bij migrantenouders (persoonlijke communicatie, 17 oktober 2017). Daarbij speelt volgens Keen Mahammed de angst om gezien te worden als een slechte ouder. Volgens haar is het belangrijk om in gesprek te gaan met ouders, een open houding te hebben en nieuwsgierig te zijn naar hun verhaal (persoonlijke communicatie, 27 oktober 2017). Volgens Nesem Cengizhan zijn ouders bang dat wanneer ze in aanraking komen met hulpverlener dit in een dossier komt te staan, wat vervolgens negatieve gevolgen heeft voor de toekomstkansen van hun kind. Ook zij benoemt het belang van het informeren van ouders. Haar ervaring is dat ouders wel openstaan voor hulp, maar niet weten waar ze hulp kunnen vragen. Cengizhan vindt dat de peuterspeelzaal, het kinderdagverblijf en de school samen met ouders naar de best passende oplossing moeten zoeken en hen moeten informeren over het hulpaanbod en de gevolgen van het inschakelen van hulp (N. Cengizhan, persoonlijke communicatie, 24 oktober 2017). Ans Nieuwenhuis, Brede School coördinator Hatert, en Marleen Megens, sociaal cultureel werker in Hatert (persoonlijke communicatie, 22 september 2017) hebben de ervaring dat het wekken van vertrouwen bij ouders een van de belangrijkste onderdelen van hun werk is. Als er eenmaal vertrouwen is gecreëerd tussen de sociaal werkers en de ouders, zijn ouders eerder bereid zich open te stellen voor hulpverleners waardoor betere ondersteuning mogelijk is. Ook Dianne Fredriks (persoonlijke communicatie, 5 oktober 2017) merkt dat doordat zij vertrouwelijk contact heeft met

ouders, ze meer kan betekenen voor hen. Volgens Nieuwenhuis is er ook regelmatig sprake van schaamtegevoelens bij deze ouders, bijvoorbeeld schaamte om hun kind niet te kunnen bieden wat ze eigenlijk zouden willen door gebrek aan financiële mogelijkheden (persoonlijke communicatie, 22 september 2017).

Het zoeken van hulp vraagt vaak initiatief vanuit ouders zelf. Echter weet een deel van de migrantenouders niet dat zij bij opvoedvragen en –problemen een beroep kunnen doen op formele opvoedingsondersteuning. Als ze wel weten dat er hulp mogelijk is, is het voor hen niet altijd duidelijk welke voorzieningen er precies zijn en kunnen de procedures hiervoor soms te ingewikkeld zijn voor hen (Kleijnen & Van den Broek, 2011). Ook Marjo Scheffers, beleidsmedewerker jeugd & opvoeden bij de Gemeente Nijmegen, geeft aan dat er in Nijmegen veel aanbod in opvoedingsondersteuning is, maar dat niet duidelijk is hoeveel migrantenouders hiermee worden bereikt. Haar ervaring is dat de informatievoorzieningen naar ouders over het ondersteuningsaanbod zeer versnipperd is. Buiten het consultatiebureau weten ouders niet goed waar ze terecht kunnen met hun vragen (persoonlijke communicatie, 16 november 2017).

Jolande de Lange verklaart het weinig gebruik maken van de voorzieningen doordat migrantenouders het druk hebben, veel zorgen hebben, dit spannend kunnen vinden, onzeker zijn en/of de taal niet goed genoeg beheersen (persoonlijke communicatie, 4 oktober 2017).

Vanuit de literatuur blijkt dat migrantenouders soms andere vragen over hun opvoeding hebben dan autochtone ouders. Vragen op het gebied van hun positie als migrant en het rijmen van de eigen normen en waarden met de in Nederland meer gangbare moraal. Vragen over discriminatie komen in het Nederlandse hulpverleningsaanbod vaak niet aan bod, waardoor deze ouders zich niet altijd in het reguliere aanbod van preventieve opvoedsteun herkennen (Distelbrink, Aarts & Mehrarz, 2013). De reguliere instanties die opvoedingsondersteuning bieden, richten zich vaak op een groep die niet te ver afwijkt van het gemiddelde en besteden in hun beleid vaak weinig aandacht aan culturele diversiteit, wat ook terug te zien is in de ondersteuning die zij bieden. De opvoedvaardigheden die hierin centraal staan, zoals belonen, negeren en overleggen, sluiten vaak niet aan bij de belevingswereld van migranten (Distelbrink et al., 2013; Kleijnen & Van den Broek, 2011). Ook kan de taal een belemmering vormen in zowel het participeren in het aanbod als in het contact met beroepskrachten (Distelbrink et al., 2013; Kleijnen & Van den Broek, 2011). Daarbij is volgens Marjo Scheffers het thema 'opvoeding' vaak een taboe-thema. Het willen bespreken van dit onderwerp geeft de indruk dat ouders niet goed opvoeden (persoonlijke communicatie, 16 november 2017).

Het verschil in opvoedingsvragen kan voortkomen uit het verschil in opvoedingsstijlen. Margriet Hunik ziet bijvoorbeeld dat bij ouders met een migratieachtergrond jongens over het algemeen meer mogen dan meisjes. Ook kunnen deze ouders frustratie en boosheid verwarren met verdriet van een kind en hebben zij moeite met consequent zijn en 'nee' zeggen tegen hun kinderen. Er bestaat hierbij angst

voor het niet goed uitvoeren van hun rol als opvoeder. Ouders houden zich vaak vast aan de opvoedingsgewoonten vanuit de eigen cultuur. Ouders snappen dat Nederlandse opvoedingsmethodes soms voordelen kunnen hebben, maar passen deze methodes nog niet altijd toe. Daarbij zijn Nederlanders over het algemeen vrij talig; zij praten veel met hun kinderen, al vanaf de geboorte. In vele niet-Westerse landen wordt er weinig tegen en met kinderen gepraat, waardoor de taalontwikkeling trager kan verlopen (M. Hunik, persoonlijke communicatie, 3 oktober 2017).

Volgens Zouay speelt bij veel ouders met een migratieachtergrond, met name Turkse en Marokkaanse ouders, de angst dat hun kind een stigma krijgt wanneer hulpverlening betrokken raakt. Zo'n stigma betekent zowel richting de Nederlandse samenleving als binnen de eigen gemeenschap dat je het als ouder niet goed hebt gedaan in de opvoeding. Migrantenouders hebben al te maken met het stigma van migrant zijn, een extra stigma voor het kind wordt hen teveel. Daarbij hebben veel migranten weinig vertrouwen in de geestelijke gezondheidszorg. Dit komt doordat in land van herkomst meer lichamelijk of religieus gekeken wordt naar problemen. Oplossingen worden meer dan in Nederland gevonden in medicatie of alternatieve geneeswijzen (F. Zouay, persoonlijke communicatie, 17 oktober 2017).

Al met al komt het gebruik van voorzieningen door niet-westerse migranten vaak niet overeen met de omvang van problemen. Om dat te veranderen moeten barrières worden weggenomen. Het verlagen van de drempels kan het bereik van algemene voorzieningen vergroten, en daarmee de kans verhogen op een goede ontwikkeling voor alle kinderen en jongeren in Nederland, ongeacht hun culturele achtergrond (Kleijnen & Van den Broek, 2011). Er moet laagdrempelige opvoedingsinformatie en ondersteuning aangeboden worden voor diegene die dat nodig hebben. Een breed ondersteuningsaanbod voorkomt dat er te makkelijk een beroep wordt gedaan op geïndiceerde zorg en dat relatief lichte opvoedingsproblemen verergeren, waardoor later zwaardere en duurdere vormen van hulp nodig zijn (Kalthoff, 2009).

2.4 Wat is er nodig in de wijk Hatert?

Cultuursensitief werken

Uit gesprekken met professionals en uit literatuur blijkt dat het Europees Integratie Fronds (EIF) - project een zeer geslaagd project in Nijmegen is geweest met als doel om de hulp voor jeugdige migranten structureel toegankelijker te maken. Het EIF-project is opgezet door een orthopedagoog, een systeemtherapeut en een GZ-psycholoog. Zij gingen naar de scholen toe om daar kinderen in de klassen te observeren, leraren te coachen en kinderen individueel extra te ondersteunen. Ook gingen zij bij ouders op huisbezoek om hen ondersteuning te bieden bij opvoeding. Daarnaast hebben ze trainingen gegeven aan schoolkinderen over hun identiteitsontwikkeling en voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd voor ouders. Op deze manier werden ouders, kinderen en ook leerkrachten op een laagdrempelige manier ondersteund (M. van der Ven, persoonlijke communicatie, 8 november 2017). Het EIF-project is in juli 2015 gestopt. Het doel is dat het project 'School als vindplaats' de werkzame factoren van het EIF-project overnemen. Voornamelijk de ondersteuning in individuele casuïstiek loopt, maar op het gebied van ouderbijeenkomsten zijn er nog veel verbeteringen mogelijk. Daarnaast wordt er nog niet, in tegenstelling tot het EIF-project, geïnvesteerd in korte lijntjes met ouders en professionals in de wijk (M. Scheffers, persoonlijke communicatie, 16 november 2017). Mogelijk kan het huidige hulpverleningsaanbod dus nog leren van de werkzame factoren van het EIF-project. Uit het onderzoek 'Migranten over het EIF-Project' blijkt wat volgens jeugdigen en ouders de belangrijkste en meest voorkomende sleutelfactoren waren. Namelijk de betrokkenheid en houding van de EIF-uitvoerder, de uitgevoerde observaties, de snelle hulpverlening en de klik tussen ouder en hulpverlener (Rahajaän & Wolf, 2016). Volgens wijkprofessionals zijn de werkzame van het EIF-project de open houding van de EIF-uitvoerders, het present zijn in de wijk en het aansluiten bij de ouders en jongeren, het in contact treden zonder stempel, het bieden van laagdrempelig hulpaanbod zonder wachtlijst en het werken buiten de gebaande paden (Heessels, Rothman, Theunissen & Pijnenburg, 2015). Marieke van der Ven benadrukt vanuit haar ervaring met het EIF-project het belang van het daadwerkelijk contact maken met migrantenouders en -kinderen. Volgens van der Ven moeten migrantenkinderen ondersteund worden in hun identiteitsontwikkeling door in gesprek te gaan over hun cultuur en de cultuurverschillen met Nederland. Kinderen met een migratieachtergrond moeten gestimuleerd worden om na te denken over hun eigen identiteit. Via de vrijetijdsbesteding van deze kinderen kan een brug worden gelegd tussen de verwachtingen vanuit school en vanuit thuis. Het is belangrijk dat de professional in het contact met ouders interesse toont, een gelijkwaardig gesprek voert en de tijd neemt. Tot slot is van der Ven van mening dat het helpend zou zijn als scholen meer cultuursensitief werken. Veel scholen gaan op een te zakelijke en westerse manier het contact aan met ouders waardoor er geen vertrouwensband ontstaat. Hierin zouden medewerkers van school nog meer ondersteund kunnen worden (M. van der Ven, persoonlijke communicatie, 8 november 2017). Ook volgens Faysal Zouay, STIP-coördinator, wordt er nog te weinig cultuursensitief

gewerkt. Meer cultuursensitief werken betekent voor hem dat organisaties meer kennis moeten hebben van andere culturen en er meer rekening moet worden gehouden met bepaalde normen, waarden en tradities. In de hulpverlening moet er tijd en ruimte zijn om een vertrouwensband met de cliënt op te bouwen, voordat gevoelige onderwerpen kunnen worden besproken. Dit maakt dat meer migrantenouders hulp zullen vragen en aanvaarden. Zouay vindt dat er meer mensen met een andere culturele achtergrond in de zorg moeten werken. Ook als mensen met een migratieachtergrond niet volledig gekwalificeerd zijn voor de functie, kunnen ze van grote waarden zijn in het contact maken en vertrouwen wekken bij cliënten (F. Zouay, persoonlijke communicatie, 17 oktober 2017).

Peuterspeelzaal

Margriet Hunik, jeugdverpleegkundige consultatiebureau GGD, geeft aan dat er in de wijk Hatert al veel interventies worden ingezet. Nuttig blijken vooral de peuterspeelzalen. Een reden dat ouders hier graag gebruik van maken is omdat het voor ouders als een "gewone" voorziening wordt gezien. Ouders met een migratieachtergrond willen vaak niet het gevoel krijgen dat zij een uitzondering zijn. (M. Hunik, persoonlijke communicatie, 3 oktober 2017). Ook Faysal Zouay is van mening dat migrantenouders gestimuleerd moeten worden om kinderen naar het kinderdagverblijf of de peuterspeelzaal te brengen. Op deze manier leren kinderen samen spelen en omgaan met de Nederlandse gewoontes. Soms worden migrantenkinderen zeer beschermd opgevoed thuis, waardoor de overstap naar school te groot is (F. Zouay, persoonlijke communicatie, 17 oktober 2017). Volgens Nesem Cengizhan is de peuterspeelzaal of het kinderdagverblijf ook belangrijk voor de Nederlandse taalontwikkeling van het kind (persoonlijke communicatie, 24 oktober 2017). Echter zijn er door de gemeente vorig jaar mogelijkheden hierin wegbezuinigd. Margriet Hunnik geeft aan dat ze pleit voor het recht op meer dagen op de peuterspeelzaal. De voornaamste reden dat ouders hun kinderen niet naar de peuterspeelzaal laten gaan zijn de kosten die hieraan verbonden zijn. Een andere voorziening voor het leren van de Nederlandse taal is de VoorleesExpress, wat volgens Margriet een effectieve interventie is. Het is laagdrempelig omdat het voor ouders niet voelt als hulpverlening, maar als ondersteuning bij het leren van de taal (M. Hunik, persoonlijke communicatie, 3 oktober 2017).

Themabijeenkomsten

Een vaak ingezette interventie om ouders meer te ondersteunen in hun opvoedingsvragen, zijn themabijeenkomsten. De ervaring van Margriet Hunik is dat er weinig ouders afkomen op de themabijeenkomsten en dit dus geen effectieve interventie is. Ouders met een migratieachtergrond zijn vaak niet gewend om in groepen te praten en gaan liever individueel in gesprek (M. Hunik, persoonlijke communicatie, 3 oktober 2017). Jolande de Lange (persoonlijke communicatie, 4 oktober 2017), coördinator Home-Start Nijmegen-zuid, geeft aan dat themabijeenkomsten soms wel effectief kunnen zijn. De werving van deze ouders vergt echter veel inspanning van de Home-Start-werkers. Marieke van der Ven is het met Jolande de Lange eens dat themabijeenkomsten migrantenouders

kunnen helpen. Haar ervaring vanuit het EIF-project is dat het helpend is als ouders voorlichting krijgen over de verwachtingen die in Nederland aan hun kinderen wordt gesteld. Van der Ven's ervaring is dat ouders een themabijeenkomst over schoolgang van hun kinderen bijvoorbeeld interessant vinden, aangezien school als een belangrijk thema wordt gezien door migrantenouders. Daarbij moeten ouders volgens haar persoonlijk uitgenodigd worden voor zo'n bijeenkomst, onder andere via sleutelfiguren in culturele gemeenschappen in de wijk (M. van der Ven, persoonlijke communicatie, 8 november 2017). Keen Mahammed denkt dat bij de doelgroep migrantenouders een groepsgesprek effectiever is dan een individueel gesprek. Dit omdat ouders in een groepsgesprek van elkaar kunnen leren en kunnen zien dat zij niet de enige zijn die dingen in de opvoeding op een bepaalde manier ervaren (K. Mahammed, persoonlijke communicatie, 27 oktober 2017).

Vrijwilligers

Een genoemde oplossing in de literatuur om ouders met een migratieachtergrond beter te bereiken en te ondersteunen bij hun opvoedingsvragen is om vrijwilligers meer te betrekken in het preventieve hulpaanbod. Vrijwilligers kunnen namelijk een cruciale rol spelen in het ondersteunen van migrantenouders of andere ouders die de weg naar opvoedondersteuning niet nemen of weten te vinden (Distelbrink, 2017). Ze kunnen thema's bespreekbaar maken in groepsverband en individuele gezinnen ondersteunen bij opvoedvragen of –problemen. Een voorbeeld hiervan in Hatert is het STIP, waar vrijwilligers met verschillende culturele achtergronden samen met bewoners oplossingen zoeken voor hun vragen. Als het vraagstuk te gecompliceerd is, schakelen zij hulp in van professionals werkzaam bij het Inter-lokaal. Daarnaast zet het Inter-lokaal sleutelfiguren in. Zij hebben een belangrijke rol richting hun gemeenschap, worden door hen vertrouwd en kunnen ook signalen vanuit de gemeenschap vertalen naar de organisatie (F. Zouay, persoonlijke communicatie, 17 oktober 2017).

Wat volgens Distelbrink en Ponzoni (2014) echter nog mis gaat is dat professionals vaak het perfectief van toegankelijkheid hanteren en vrijwilligers inzetten om ouders gebruik te laten maken van het aanbod. Vrijwilligers daarentegen werken vaak vanuit het perspectief van de pedagogische civil society. Dit betreft het gezamenlijk bespreken van thema's en de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de opvoeding delen. Professionals zouden zich vooral moeten richten op het helpen van vrijwilligers om pedagogische gemeenschappen te versterken en de vrijwilligers te ondersteunen in de hulp die zij ouders bieden.

Samenwerking

Marjo Scheffers, Jolande de Lange, Faysal Zouay en Nesen Cengizhan geven aan dat professionals in de wijk meer zouden moeten samenwerken. Jolande de Lange en Nesen Cengizhan zijn van

mening dat door goede onderlinge samenwerking meer ouders sneller kunnen worden bereikt en ondersteund (J. de Lange, persoonlijke communicatie, 4 oktober 2017; N. Cengizhan, persoonlijke communicatie, 24 oktober 2017). Volgens Marjo Scheffers (persoonlijke communicatie, 16 november 2017) moeten de verschillende organisaties meer op de hoogte zijn van wie welke hulp aanbiedt, om zo beter naar elkaar te kunnen doorverwijzen en samen te werken. Faysal Zouay stelt voor om bijeenkomsten te organiseren waar professionals uit Hatert samenkomen. Tijdens deze bijeenkomsten moet kritisch worden gekeken naar het bestaande aanbod en eventuele verbeterpunten (persoonlijke communicatie, 17 oktober 2017).

2.5 Context

De wijk Hatert

Culturele diversiteit in Hatert

De wijk Hatert telt zo'n 10.064 inwoners, waarvan 2.062 uit niet-westerse landen. Dat betekent dat ongeveer 20% van de inwoners van Hatert uit een niet-westers land van herkomst komt (Gemeente Nijmegen, 2017). Ter vergelijking: van de totale Nederlandse bevolking was in 2015 ongeveer 12% niet-westerse allochtoon (CBS, 2017).

Aandachtswijk?

In 2008 was Hatert volgens het CBS een aandachtswijk (CBS, 2008). Echter is vanaf dat moment in Hatert veel veranderd en is de naam aandachtswijk nu nergens meer te vinden. Wel zijn er voor de wijk Hatert bepaalde aandachtsgebieden. Zo blijkt uit de Stads- en wijkmonitor (Gemeente Nijmegen, 2012) dat in Hatert 27% van de inwoners ontevreden is over de samenstelling van de bevolking in de wijk. 14% van de inwoners van Nijmegen vindt dat het samenleven tussen autochtonen en allochtonen in de wijk niet goed verloopt. Daarnaast is er in Hatert sprake van een laag sociaal-economisch profiel. Jaarlijks betrekken zo'n 200 nieuwe huishoudens een huurwoning in Hatert, waarvan de helft een minimum inkomen of minder heeft (Hou van Hatert, z.d.).

Wijkactieplan

In het coalitieakkoord van 2007 heeft de toenmalige Minister Vogelaar besloten dat de overheid moet gaan investeren in een aantal zwakkere wijken. Hatert was een van die wijken, vooral vanwege de sociaal-economische problemen. In nauw overleg met bewoners, bewonersorganisaties en vele instellingen is het Wijkactieplan (WAP) Hatert 2008-2017 opgesteld. Uitgangspunt in dit plan is om de eigen kracht van bewoners veel meer te benutten. Hatert heeft een wijkgericht en sociaal beleid nodig gericht op het vooruit helpen van een aantal bewoners op het gebied van onder andere onderwijs, waarbij zorg- en welzijnsvoorzieningen de benodigde ondersteuning en begeleiding kunnen bieden. Hierbij is het plan om te investeren in de burgerkracht van de wijk, waardoor bewoners zich meer in gaan zetten voor elkaar en voor de wijk. Zo hoeft er minder beroep gedaan te worden op instanties.

De al bestaande interventies in Hatert, die hieronder staan beschreven, zijn gericht op kwetsbare burgers die vaak niet in staat zijn om op eigen kracht vooruit te komen en daarom hulp van anderen nodig hebben. Doelstelling van de hulpverlening moet zijn om kwetsbare bewoners te stabiliseren, regie te geven over hun eigen bestaan en te activeren. Hulpverlening moet gericht zijn op het voorkomen van achterstanden door kinderen zo vroeg mogelijk extra ondersteuning te bieden. Zowel een stabiele thuissituatie als voorschoolse voorzieningen zijn hierbij van belang (Hou van Hatert, z.d.). Keen Mahammed en Wessel Zwartsenberg, die beiden ook werkzaam zijn in andere wijken van Nijmegen, zien een verschil tussen Hatert en andere wijken. In hun ogen is Hatert een actieve wijk en is de samenwerking, door de korte lijntjes tussen verschillende hulpverleners, goed (K. Mahammed, persoonlijke communicatie, 27 oktober 2017; W. Zwartsenberg, persoonlijke communicatie, 24 oktober 2017).

HIL-Tandem

HIL-Tandem biedt de volgende activiteiten aan voor kinderen van 0 tot 6 jaar en hun ouders in Hatert:

- *Brede school Hatert* is een netwerk van voorzieningen voor kinderen en het gezin in de buurt, met basisscholen de Klumpert en de Vossenburcht als middelpunt. Samen met diverse organisaties richten ze zich op het vergroten van ontwikkelingskansen van kinderen en volwassenen.
- *Activiteitenplein De Boemerang* is gekoppeld aan de Brede School Hatert. In het activiteitenplein kunnen kinderen uit de wijk en leerlingen van de brede school in de leeftijd van 4 tot 13 jaar terecht voor allerlei soorten naschoolse vrijetijdsactiviteiten.
- *Het OuderKindCentrum De Paraplu* is een buurtvoorziening voor ouders en kinderen, waar zij andere ouders en kinderen kunnen ontmoeten. Ook kunnen ouders en kinderen meedoen met activiteiten die worden georganiseerd of kunnen zij zelf initiatieven ontplooiën.
- *Home-Start* is een programma dat kosteloos (opvoedings)ondersteuning, praktische hulp en vriendschap biedt aan ouders met tenminste één kind van zes jaar of jonger.
- *Spel aan Huis* is een individueel gericht programma waar een spelbegeleidster het gezin thuis stimuleert en ondersteunt in het samenspelen tussen ouder en kind. Het is bedoeld voor kinderen van 1,5 tot 6 jaar en hun ouders.
- *Voorleesexpress* is een voorlees- en huiswerkbegeleidingsproject gericht op kinderen tussen de 2 en 12 jaar oud. In dit project komt een stagiaire pedagogiek wekelijks het kind voorlezen of begeleiden bij schoolopdrachten.
- *Maatjesproject Jij&Ik* biedt begeleiding aan jeugdigen van 5 t/m 16 jaar in Nijmegen en omgeving, die sociaal kwetsbaar zijn. Elke week onderneemt een vaste vrijwilliger activiteiten met de jeugdigen.
- *Opbouwwerk* draagt bij aan een duurzaam netwerk in de wijk dat bewoners met minder draagkracht of een ondersteuningsvraag helpt actief te (blijven) participeren in de

samenleving. De opbouwwerker initieert samen met wijkbewoners en in samenwerking met partners activiteiten en projecten waarin mensen met verschillende achtergronden en mogelijkheden met elkaar in contact komen en uitgenodigd worden elkaar te versterken (Tandem Welzijnsorganisatie, z.d.-a).

- *Stip Zuid* is er voor informatie en advies in de wijk. In een Stip kun je vragen stellen over wonen, inkomen, zorg en opvoeding, maar Stip helpt ook bij het invullen van formulieren. Ook kun je er informatie verkrijgen over activiteiten en cursussen in de wijk (Het Inter-lokaal, z.d.).
- *Materiële dienstverlening* van het Inter-lokaal bestaat uit de formulierenbrigade, de papierwinkel en de schuldhulpverlening. Vanuit de formulierenbrigade komen medewerkers van Het Inter-lokaal op huisbezoek bij mensen die financiële vragen problemen hebben.

Mensen die meer begeleiding nodig hebben bij het invullen van formulieren kunnen naar de Papierwinkel van Het Inter-lokaal (F. Zouay, persoonlijke communicatie, 17 oktober 2017).

Vanuit welke benaderingswijze werkt HIL-Tandem?

Fenna Hendriks, projectleider innovatie & ontwikkeling bij HIL-Tandem, geeft aan dat HIL-Tandem mensen ruimte wil geven en wil helpen bij het creëren van mogelijkheden, zodat zij zelf hun keuzes kunnen maken. De organisatie streeft ernaar preventieve interventies te richten op de behoeften van ouders (Hendriks, 2017). Hiervoor is het belangrijk te onderzoeken wat die behoeften zijn. Deze gedachten sluit aan bij de capabilitybenadering. HIL-Tandem is bezig om deze benaderingswijze meer te implementeren in het werk dat zij verrichten. De capabilitybenadering is een goed uitgangspunt om op een andere manier naar het werk te kunnen kijken (Hendriks, 2017). Door middel van de capabilitybenadering kan namelijk het kijkkader verbreed worden en het laat zien dat zelfregie en waardigheid mogelijk zijn, zelfs te midden van sociale kwetsbaarheid. Daarnaast laat ze zien dat kwetsbaarheid kan ontstaan doordat mogelijkheden door omgevingsfactoren of omstandigheden worden ingeperkt (Jansen, 2017). De capabilitybenadering is een normatief-wetenschappelijk kader waarin de kwaliteit van leven van mensen centraal staat. De kern van de benadering is dat iemands welzijn bepaald wordt door de mate van vrijheid van een persoon om het leven te leiden dat hij of zij zelf waardevol vindt. Datgene dat waardevol is kan alleen worden bepaald door het individu zelf, niemand kan een ander namelijk voorschrijven wat hem of haar gelukkig maakt. Dit betekent ook dat sociale professionals nooit zomaar uit mogen gaan van de eigen opvattingen maar dat het erom gaat hoe elk individueel mens daar betekenis aan geeft.

Bestaande begrippen uit de 'body of knowledge and skills' van sociaal werkers zoals emancipatie, empowerment, krachtgericht werken, presentie, zelfredzaamheid en autonomie kunnen in het sociale domein aan kracht en betekenis winnen als deze gecombineerd worden met een theoretische en empirische onderbouwing vanuit de capabilitybenadering (Jansen, Den Braber & Tirions, 2017). Uit het gesprek met Fenna Hendriks (persoonlijke communicatie, 20 september 2017) blijkt dat voor HIL-

Tandem presentie, eigen kracht en vraaggericht werken van groot belang zijn in het werken met wijkbewoners.

De presentie noemt zich geen methodiek maar een benadering. Presentie richt de zorg in via relationeel programmeren. Dit houdt in dat vanuit de relatie blijkt wat goede zorg is voor deze cliënt op dit moment. De presentiebenadering zegt dat goede zorg ontstaat vanuit het zorgvuldig aansluiten bij en afstemmen op de ander, en op wat hij of zij nodig heeft. De presentiebenadering is bij uitstek behulpzaam bij mensen die moeilijk bereikbaar zijn (zorgmijders) of bij wie de complexiteit van problemen groot is (Leest, z.d.). Dit sluit aan bij de visie van HIL-Tandem binnen dit onderzoek. De opdrachtgevers hebben namelijk expliciet aangegeven dat zij willen aansluiten bij de behoeften van ouders. Het doel is niet om een nieuwe interventie te bedenken en deze voor te leggen, maar om juist door de behoeften en opvoedingsvragen van ouders in kaart te brengen, de al bestaande interventies te versterken en eventueel aan te passen (M. Megens, persoonlijke communicatie, 22 september 2017). Oftewel, het doel is om vraaggericht te werken. Vraaggericht werken is een methodiek waarbij de behoeften en wensen van de cliënt centraal staan. De cliënt en professional gaan daarbij met elkaar in gesprek over de meest geschikte zorg. De professional stelt zich flexibel op en laat zich leiden door de behoeften in plaats van door de regels van de organisatie (Haren, 2013).

Marleen Megens, sociaal-cultureel werker HIL-Tanden, gaf aan dat HIL-Tandem zich focust op de term ouderschapsondersteuning in plaats van op de term opvoedingsondersteuning. HIL-Tandem wil zich namelijk graag richten op de eigen kracht van ouders en op hoe zij deze kunnen versterken, wat uiteindelijk de opvoeding ten goede zal doen (M. Megens, persoonlijke communicatie, 25 september 2017).

De ouderschapstheorie van Alice van der Pas, uitgelegd door het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (2017), sluit hierbij aan en zegt dat ouderschap bestaat uit het welzijn van de ouder, het opvoedvertrouwen en de ouderschapsbeleving. Werken volgens de ouderschapstheorie biedt professionals een ingang om contact met ouders te krijgen (Nederlands Centrum Jeugdgezondheid, 2017). In het proefschrift "Ontheemd ouderschap", dat dit concept als uitgangspunt neemt, staan de behoeften van de ouders centraal. Volgens dit proefschrift richt ouderschapsondersteuning zich dus vooral op de behoeften van ouders en zet het ouders in hun kracht, terwijl opvoedondersteuning vooral gericht is op de opvoedingsvragen die ouders hebben met betrekking tot hun kinderen (Hoek, 2008). De ouderschapstheorie van Alice van der Pas is gebaseerd op drie aannames, te beginnen met de eerste: elke ouder heeft een besef van verantwoordelijk zijn, wat inhoudt dat je er als professional vanuit moet gaan dat alle ouders het beste willen voor hun kind. Als de ouders het gevoel krijgen dat ze in de ogen van professionals tekort schieten, kun je de verbinding verliezen en tegenover de ouders komen te staan. De tweede aanname is dat ouderschap kwetsbaar is. Hiermee wordt bedoeld dat geen enkele opvoeding vlekkeloos verloopt en dat het niet haalbaar en realistisch is

om het altijd goed te doen. Dit betekent dat het ouderschap en het bespreken ervan kwetsbaar maakt en een respectvolle, positieve en belangstellende benadering van belang is. De laatste aanname zegt dat ouders eindverantwoordelijk zijn en je als professional aansluit bij wat de ouder belangrijk vindt voor zijn kind (Nederlands Centrum Jeugdgezondheid, 2017).

In het verslag worden zowel de termen opvoedingsondersteuning als ouderschapsondersteuning genoemd. Het verschil tussen deze twee termen is dat het bij ouderschapsondersteuning gelijk duidelijk is wie er worden ondersteund; de ouders. Bij opvoedingsondersteuning kunnen dit zowel ouders, het kind of beiden zijn. De term ouderschapsondersteuning biedt ruimte om verder te kijken dan de ouderlijke werkvloer en verder dan de wenselijke resultaten van opvoeden. Ouderschap behelst méér dan de ouder-kind relatie, toepassing van de juiste opvoedvaardigheden en stimuleren van de ontwikkeling van het kind (Hoek, 2008).

2.6 Conclusie probleemanalyse

Zowel uit de praktijk als uit de literatuur blijkt dat ouders met een migratieachtergrond meer onzekerheid en problemen kennen dan autochtone Nederlanders. Veel van deze problemen hangen samen met hun positie als migrant. Toch blijkt dat zij relatief weinig gebruik maken van de publieke voorzieningen voor die problemen. De migrantenjeugd is ondervertegenwoordigd in de vrijwillige hulpverlening en oververtegenwoordigd in de kindbescherming en in justitiële inrichtingen. Het weinig gebruik maken van de voorzieningen wordt verklaard vanuit verschillen in achtergrondkenmerken, de houding tegenover de voorzieningen en de toegankelijkheid ervan. De kijk van migrantenouders op de voorzieningen is niet altijd positief. Regelmatig zijn zij wantrouwend en hebben zij een negatief beeld tegenover hulpverleners. Ook hebben migrantenouders soms andere vragen over hun opvoeding dan autochtone ouders. Vragen op het gebied van hun positie als migrant en het rijmen van de eigen normen en waarden met de in Nederland meer gangbare moraal. De reguliere instanties die opvoedingsondersteuning bieden richten zich vaak op een groep die niet te ver afwijkt van het gemiddelde en besteden in hun beleid vaak weinig aandacht aan culturele diversiteit, wat ook terug te zien is in de ondersteuning die zij bieden.

Er moet laagdrempelige opvoedingsinformatie en ondersteuning aangeboden worden voor diegene die dat nodig hebben. Hierbij vinden professionals in de wijk het belangrijk dat de huidige interventies versterkt worden in plaats van het ontwikkelen van nieuwe interventies. Een breed ondersteuningsaanbod voorkomt dat er te makkelijk een beroep wordt gedaan op geïndiceerde zorg en dat relatief lichte opvoedingsproblemen verergeren, waardoor later zwaardere en duurdere vormen van hulp nodig zijn. Uit de analyse in de praktijk blijkt dat interventies effectief blijken wanneer deze laagdrempelig zijn, er wordt gewerkt vanuit een vertrouwensband en als de voorziening als 'normaal' wordt beschouwd.

Zowel in de literatuur als in de praktijk worden oplossingen voor het probleem aangedragen. Wat niet in de probleemanalyse naar voren komt is de visie van ouders zelf op het probleem. Omdat het belangrijk is voor HIL-Tandem om vraaggericht en laagdrempelig te werken, zijn in dit onderzoek de ouders zelf bevraagd over hun opvoedingsvragen en visie op ouderschapsondersteuning. Om erachter te komen hoe HIL-Tandem het beste kan aansluiten bij de behoefte van ouders met betrekking tot ouderschapsondersteuning, is hen ook gevraagd welke redenen zij hebben om wel of niet deel te nemen aan de al bestaande interventies in Hatert.

2.7 Probleemstelling

Doel

Het doel van dit onderzoek is kennis en inzicht verkrijgen in de wijze waarop HIL-Tandem kan aansluiten en ondersteunen bij de behoeften met betrekking tot ouderschapsondersteuning van ouders met een migratieachtergrond in de wijk Hatert.

Hoofdvraag

Op welke wijze kan HIL-Tandem preventief aansluiten en ondersteunen bij de behoeften van ouders met een migratieachtergrond in de wijk Hatert, met betrekking tot ouderschapsondersteuning?

Deelvragen

1. Welke opvoedingsvragen spelen bij ouders met een migratieachtergrond in Hatert?
2. Wat zijn de behoeften en wensen van ouders met een migratieachtergrond met betrekking tot ouderschapsondersteuning?
3. Wat zijn redenen voor ouders om wel of niet gebruik te maken van de bestaande interventies in Hatert?
4. Hoe kan HIL-Tandem samen met professionals en inwoners van Hatert aansluiten bij de behoeften en kwaliteiten van de ouders met betrekking tot ouderschapsondersteuning?

3. Methode van onderzoek

3.1 De onderzoeksbenadering

In dit onderzoek is middels een kwalitatieve onderzoeksmethode onderzocht wat de behoeftes met betrekking tot ouderschapsondersteuning zijn van ouders met een migratieachtergrond in de wijk Hatert. Een kwalitatieve onderzoeker stelt zich primair tot taak om inzicht te krijgen in hoe mensen de werkelijkheid ervaren, beleven en betekenis eraan geven. Het perspectief, begrip of de interpretatie van de onderzochten staat centraal in kwalitatief onderzoek (Migchelbrink, 2007). De keuze voor deze onderzoeksmethode is gemaakt omdat het beoogde doel van dit onderzoek is om een beeld te krijgen van de meningen en ervaringen van ouders in de wijk. Deze zijn het beste te verkrijgen via een onderzoeksmethode waarin kan worden doorgevraagd en de participanten uitgebreid uitleg kunnen geven. Ook zijn professionals bevroegd en is literatuur geraadpleegd om een breder beeld te krijgen van het probleem en om de resultaten van dit onderzoek mee te vergelijken. Door deze verschillende bronnen van informatie naast elkaar te leggen, kan er samen met HIL-Tandem worden gezocht naar oplossingen om preventieve ouderschapsondersteuning voor migrantenouders in Hatert te versterken.

3.2 Participanten

De participanten die hebben deelgenomen aan dit onderzoek zijn ouders met een niet-westerse migratieachtergrond in de wijk Hatert. Aan het onderzoek hebben achttien participanten meegedaan, waarvan zestien moeders en twee vaders. Hiervan hebben zestien participanten minimaal één kind in de leeftijd van nul tot zes jaar. Twee participanten hebben kinderen in een hogere leeftijdscategorie. Er is bewust voor gekozen om zowel ouders die al bekend zijn bij HIL-Tandem als ouders die dat niet zijn te interviewen. Elf van de ouders die meededen aan het onderzoek zijn al betrokken bij HIL-Tandem. De overige zeven ouders zijn niet op de hoogte van het aanbod van HIL-Tandem of kent HIL-Tandem niet. Aan beide groepen ouders is gevraagd hoe zij het hulpaanbod in Hatert ervaren en of zij tevreden zijn. Op deze manier wordt duidelijk of de werkwijze van HIL-Tandem aansluit. In dit onderzoek is gesproken met ouders afkomstig uit Soedan, Bosnië, Turkije, Iran, Armenië, Marokko, Syrië, Afghanistan en Sierra Leona. Daarvan zijn twee ouders geboren in Nederland, wonen vier ouders tussen de twee en vijf jaar in Nederland en de overige groep ouders woont al meer dan tien jaar in Nederland.

Omdat het in dit onderzoek onmogelijk is alle ouders met een migratieachtergrond in Hatert te bevragen, zijn er een aantal cliënten bevroegd. De onderzoekers hebben ouders benaderd via het OKC, de bijeenkomst van Home-start en Spel aan huis, de Peuterspeelzaal, het STIP en een integratie lunch. Op deze vindplaats zijn gelegenhedssteekproeven toegepast. In deze vorm van steekproef worden de meest beschikbare personen betrokken (Migchelbrink, 2007). Tijdens de werving zijn ouders geselecteerd die een niet-westerse culturele achtergrond hebben, waarbij het verder niet van belang was welke niet-westerse culturele achtergrond. Er wordt bij de conclusie en aanbevelingen

van dit onderzoek vanuit gegaan dat zij met hun antwoorden de mening van de ouders met een migratieachtergrond met kinderen in de leeftijd van 0 tot 6 jaar in de wijk Hatert vertegenwoordigen. De onderzoekers hebben deze doelgroep bereikt via professionals en organisaties in de wijk. Dit is gedaan door mee te doen aan activiteiten georganiseerd door HIL-Tandem.

3.3 Procedure van onderzoek

Ter analyse van het probleem is zowel literatuur- als praktijkonderzoek gedaan. Voor het helder krijgen van het probleem in de praktijk is er in gesprek gegaan met professionals werkzaam in de preventieve ouderschapsondersteuning in Hatert. Dertien professionals zijn door middel van een semigestructureerd interview bevestigd over hun visie op het probleem. Zo is inzichtelijk gemaakt welke opvoedvragen deze professionals bij migrantenouders tegenkomen, welke behoefte zij denken dat deze ouders hebben met betrekking tot ouderschapsondersteuning en welke verbeteringsuggesties zij zelf voorstellen. Deze gesprekken zijn zowel voorafgaand aan als gedurende het afleggen van de interviews met ouders gevoerd en verwerkt in de probleemanalyse.

De ouders die meededen aan het onderzoek zijn geworven via verschillende kanalen. Zoals in de probleemanalyse staat beschreven is bij het bereiken van ouders met een migratieachtergrond het wekken van vertrouwen belangrijk. Ook Migchelbrink (2007) benoemt dat het contact maken en opbouwen met betrokkenen in de onderzoekssituatie de basis vormt voor kwalitatief onderzoek. Kwalitatieve onderzoekers werken vanuit een subject-subjectbenadering, wat inhoudt dat ze het perspectief van het onderzoekssubject willen begrijpen. De onderzoeker is hier geen afstandelijke waarnemer, maar (gedeeltelijk) een deelnemer aan de onderzochte situatie (Migchelbrink, 2007). De vooronderstelling was dat als professionals vertrouwen uitstralen in de onderzoekers, de ouders hen sneller zullen vertrouwen. Om deze reden is er eerst contact gelegd met deze professionals. Daarnaast hebben de onderzoekers geïnvesteerd in het contact met ouders alvorens het afnemen van de interviews. Dit is op een laagdrempelige wijze gedaan door mee te doen aan verschillende activiteiten in de wijk. De onderzoekers zijn aanwezig geweest bij activiteiten van HIL-Tandem zoals de beautyochtend, een bijeenkomst van Homestart & Spel aan huis en een bijeenkomst voor een groep migrantenouders die naar Marrakesh gaan. Naar aanleiding hiervan zijn elf ouders, die bekend zijn bij HIL-Tandem, geïnterviewd. Daarnaast zijn de onderzoekers via de peuterspeelzaal in contact gekomen met vijf ouders. De onderzoekers zijn aanwezig geweest bij de inloopochtenden waar folders zijn opgehangen en ouders persoonlijk zijn aangesproken met de vraag of zij interesse hadden om mee te werken aan het onderzoek. Ook is één ouder benaderd via een integratie lunch, georganiseerd voor wijkbewoners. De overig geïnterviewde ouder is in contact gebracht met de onderzoekers door een van de geïnterviewde professionals werkzaam in de wijk Hatert.

Aan de gesproken ouders is de vraag gesteld of zij individueel of in een groep wilden meedoen.

Daarbij is er aan ouders de keuze gelegd of zij het interview thuis wilden doen of op locatie zoals het

OKC of de peuterspeelzaal. Twee ouders kozen ervoor om thuis in gesprek te gaan met de onderzoekers. In totaal zijn er vijf groepsinterviews en vijf individuele interviews afgenomen. Twee van deze groepsinterviews vonden plaats tijdens de Homestart & Spel aan huis bijeenkomst waarin er beperkte tijd beschikbaar was. Hierdoor zijn niet alle gewenste vragen gesteld, waardoor maar beperkte informatie uit het interview kon worden gehaald. Om deze reden is besloten met een aantal van deze ouders nog een individueel diepte interview af te nemen.

Voorafgaand aan alle interviews hebben de onderzoekers zorg gedragen voor de transparantie richting de ouders door duidelijk mondelinge uitleg te geven over de bedoelingen van het onderzoek. Na deze uitleg is ouders gevraagd toestemmingsformulieren te ondertekenen die de onderzoekers hebben aangepast in eenvoudig te begrijpen taal.

Alle interviews zijn opgenomen, getranscribeerd en geanalyseerd door middel van codering (zie Bijlage A: codelijst). De gegevens van de participanten zijn geanonimiseerd. Volgens Migchelbrink (2007) vindt bij kwalitatief onderzoek de precisering van de vraagstelling meestal in de loop van het onderzoek plaats, op basis van de eerste waarnemingen en analyses. Na de eerste afgenomen interviews, hebben de onderzoekers de vragen die te moeilijk bleken in een volgend interview weggelaten. Ook zijn de gegeven antwoorden en besproken thema's in de eerste interviews door de onderzoekers in de daaropvolgende interviews besproken. Op deze manier hebben verschillende ouders over dezelfde thema's hun mening gegeven en zijn er meer resultaten van deze onderwerpen.

Naar aanleiding van de resultaten is gekeken naar hoe HIL-Tandem kan aansluiten bij de door ouders benoemde behoeften en wensen met betrekking tot ouderschapsondersteuning. Hierover is overlegd met de projectbegeleiders Marleen Megens en Fenna Hendriks. Ook andere werknemers van HIL-Tandem zullen betrokken worden bij het ontwerpen van een interventie die beantwoordt aan de behoeften van de participanten.

3.4 Meetinstrumenten

Voor de gegevensverzameling van kwalitatief onderzoek wordt gebruik gemaakt van zogenaamde open technieken, zoals diepte-interviews (Migchelbrink, 2007). De deelvragen van dit onderzoek zijn beantwoord door middel van open interviews met ouders met een migratieachtergrond wonend in de wijk Hatert. Ouders zijn bevraagd middels zowel focusinterviews als individuele interviews. Een focusinterview is een groepsinterview dat duidelijk op een bepaald onderwerp is gericht, waarbij een interactieve discussie tussen de deelnemers nodig is. De deelnemers worden gekozen omdat ze bepaalde kenmerken gemeen hebben die verband houden met het onderwerp, namelijk de migratieachtergrond. Tijdens het focusinterview worden de participanten aangemoedigd om hun standpunten te uiten en te bespreken zonder dat er enige druk wordt uitgeoefend om tot overeenstemming te komen (Saunders, Lewis, Thornhill, Booij & Verckens, 2011). Het voordeel van

een focusinterview is dat er meerdere ouders in een korter tijdsbestek gesproken kunnen worden. Daarbij kan het een laagdrempelige functie hebben doordat het deelnemen aan het interview als 'gezellig' kan worden ervaren en ouders ervaringen kunnen uitwisselen. De focusinterviews zijn vormgegeven middels een spel. Er is gebruik gemaakt van een bestaand bordspel waarbij door de onderzoekers andere vragenkaartjes zijn gemaakt. In de bijlagen zijn de uitleg van dit bordspel en de vragenkaartjes opgenomen (zie Bijlage B: meetinstrument). Hierbij stimuleerden verschillende kaartjes tot onderling gesprek tussen de ouders. Zo was het de bedoeling dat de rode en gele kaartjes door alle deelnemers beantwoord werden en bij de blauwe kaartjes werd de vraag door een van de ouders aan een andere ouder gesteld. Op deze manier waren de interviews op zichzelf al een interventie om ouders met elkaar in gesprek te brengen, zorgen rondom de opvoeding te kunnen bespreken en van elkaar te kunnen leren. In de individuele interviews werden dezelfde kaartjes gebruikt. Door het gebruik van de kaartjes konden de ouders, waarvan velen moeite hadden met de Nederlandse taal, de vraag zowel lezen als horen. Ook stond er op ieder kaartje een plaatje ter verduidelijking. Daarbij kregen de respondenten geen 'vragenvuur' op zich af en konden ouders laagdrempelig besluiten de vraag niet te willen beantwoorden door deze weg te leggen. Een voordeel van een individueel interview is dat ouders minder last van schaamtegevoelens kunnen hebben en sommige ouders zich meer op zijn/haar gemak kunnen voelen.

De vragenkaartjes zijn opgesteld aan de hand van de deelvragen, de probleemanalyse en de Capability benadering. In alle semigestructureerde interviews zijn de vragenkaartjes echter vooral gebruikt als middel om het gesprek aan te gaan en is er telkens op de antwoorden van ouders doorgevraagd. Voornamelijk in de focusinterviews ontstonden er ontspannen gesprekken tussen de ouders en de onderzoekers, waardoor veel kaartjes niet aan bod zijn gekomen. Door vragen te stellen zorgden

de onderzoekers er toch voor dat deze vragen besproken werden. De interviews zijn opgenomen door middel van een mobiele telefoon, omdat de veronderstelling is dat dit minder spanning met zich mee zou brengen voor de participanten dan officiële opnameapparatuur. Deze opnames zijn uitgewerkt in transcripten.

Bij alle focusinterviews is een medewerker van HIL-Tandem aanwezig geweest. Op deze manier zijn zij nauw betrokken geweest bij dit onderzoek en is het makkelijker voor hen om een vervolg te geven aan dit onderzoek. Er is voor gekozen dit niet bij de individuele interviews te doen, omdat verwacht werd dat de aanwezigheid van veel mensen de participanten kan afschrikken.

3.5 Analyse

De opnames van de interviews zijn getranscribeerd en opgedeeld in betekenisvolle tekstfragmenten. Aan de tekstfragmenten die betrekking hebben op eenzelfde onderwerp zijn codes gekoppeld. Deze codes zijn gekoppeld aan kleuren. Hierbij zijn alleen de tekstfragmenten gecodeerd die van belang zijn voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag. Er is gebruik gemaakt van 'open-codering'. Dit houdt in dat er is gestart vanuit de fragmenten en er is gekeken naar waar het fragment over gaat (HAN-pedagogiek, 2016). De eerste twee interviews zijn door beide onderzoekers apart gecodeerd. Vervolgens zijn deze codes met elkaar vergeleken en is er een codelijst opgesteld (zie Bijlage A: codelijst). Aan de hand van deze codelijst is de codering van deze twee interviews aangepast en zijn de andere transcripties gecodeerd.

Deze gecodeerde tekstfragmenten zijn gebundeld en horizontaal vergeleken. Horizontaal vergelijken is het naast elkaar plaatsen van de antwoorden die op een open vraag zijn gegeven en de opmerkelijke verschillen en overeenkomsten onderzoeken (Van der Donk & Van Lanen, 2014). Deze gebundelde en gecodeerde tekstfragmenten zijn voor het beantwoorden van de deelvragen samengevat in hoofdstuk 4 Resultaten.

3.6 Betrouwbaarheid en validiteit

Betrouwbaarheid

Het streven van de onderzoekers was om een zo betrouwbaar en valide mogelijk onderzoek te doen. Met betrouwbaarheid wordt in de onderzoeksterminologie bedoeld dat je er als onderzoeker naar streeft dat het onderzoek dezelfde onderzoeksresultaten oplevert als wanneer het wordt herhaald of door iemand anders zou worden uitgevoerd (Van der Donk & Van Lanen, 2014). In dit onderzoek is er sprake van kwalitatief onderzoek. Dit houdt in dat het onderzoek gericht is op meningen, opvattingen, gedragingen en gevoelens van personen (Reulink & Lindeman, 2005). Er is onderzoek gedaan middels het afnemen van interviews. Dit maakt dat de inhoud van het onderzoek niet repliceerbaar is. De antwoorden die door ouders zijn gegeven zijn namelijk afhankelijk van verschillende factoren zoals de context, situatie en gemoedstoestand. Hierdoor zal het opnieuw uitvoeren nooit precies dezelfde antwoorden en resultaten met zich meebrengen.

Er is voor transparantie gezorgd door de methode van onderzoek nauwkeurig te beschrijven en de gemaakte keuzes te verantwoorden. Alle ouders hebben, alvorens te starten met het interview, een toestemmingsformulier ondertekend waarin staat wat de onderzoekers doen met de gegeven informatie. Alle interviews zijn vervolgens getranscribeerd. Op deze manier is transparant gemaakt wat ouders letterlijk hebben gezegd. De transcripten zijn in te zien voor de praktijkbegeleiders van zowel HIL-Tandem als van de HAN. Hierdoor zijn zij altijd in de mogelijkheid na te lezen wat er precies

in de interviews gezegd is. Ook alle interviews met professionals zijn opgenomen zodat de onderzoekers de gesprekken nog eens konden luisteren voordat zij deze verwerkten in het verslag.

De onderzoekers hebben apart van elkaar één interview gecodeerd. Vervolgens zijn de codes van deze twee interviews naast elkaar gelegd en zijn in samenspraak de definitieve codes bepaald (zie Bijlage A: codelijst). Door dit te doen is er kritisch gekeken naar ieders interpretatie van de transcripten. Hiermee is onderzoekertriangulatie toegepast wat de betrouwbaarheid van dit onderzoek vergroot.

In het onderzoek is naast onderzoekertriangulatie ook gebruik gemaakt van andere manieren van triangulatie. Zo is er sprake van brontriangulatie doordat er voor het literatuuronderzoek gebruik is gemaakt van data uit verschillende bronnen zoals boeken, websites, rapporten, enzovoort (Van der Donk & Van Lanen, 2014). Voor de analyse van het probleem in de praktijk is er contact geweest met meerdere professionals van verschillende organisaties zoals de Brede School, HIL-Tandem, de GGD, en het STIP.

Ook is in dit onderzoek methodische triangulatie toegepast (Van der Donk & Van Lanen, 2014). Er is gekozen voor het doen van focusinterviews, om op een laagdrempelige manier een zo groot mogelijke groep ouders te kunnen bereiken. Er is echter wel een kanttekening bij het doen van focusinterviews. Naast dat taboeonderwerpen juist toegankelijker worden om te bespreken in een groepsinterview, is de kans ook groter dat respondenten sociaal gewenste antwoorden geven. Om dit eruit te filteren en de betrouwbaarheid van het onderzoek te verhogen, hebben de onderzoekers ook enkele verdiepende interviews gedaan.

Aan de geïnterviewde ouders werd de keuze gelegd om het interview in een groep, individueel, op locatie of thuis te doen. Op deze manier wilden de onderzoekers ervoor zorgen dat ouders zich op hun gemak voelden en zij zo min mogelijk werden beïnvloed door de context. Ook hebben de onderzoekers alle interviews samen afgenomen. Op deze manier is de vraagstelling en wijze van het afnemen van de interviews zoveel mogelijk hetzelfde geweest.

De interviews zijn afgelegd middels het gebruik van een spel met vragenkaartjes. De gebruikte vragenkaarten en de uitleg van het spel zijn opgenomen in de bijlagen (zie Bijlage B: meetinstrument). Dit maakt het meetinstrument van het onderzoek representatief, wat betekent dat het onderzoek opnieuw uitgevoerd kan worden door gebruik te maken hetzelfde meetinstrument (Van der Donk & Van Lanen, 2014).

Validiteit

Validiteit wil zeggen dat je datgene onderzoekt wat je wilt onderzoeken (Van der Donk & Van Lanen, 2014). Er is gestreefd naar een zo valide mogelijk onderzoek, wat is gewaarborgd door rekening te

houden met de vijf vormen van validiteit die hieronder verder worden uitgelicht: resultaat validiteit, procesvaliditeit, democratische validiteit, katalyserende validiteit en dialogische validiteit.

Het beoogde doel van dit onderzoek was om aanbevelingen op te kunnen stellen voor HIL-Tandem. De resultaten en conclusie geven zicht op het probleem en op benodigde verbeteringen, waardoor de onderzoekers bruikbare aanbevelingen konden geven aan HIL-Tandem. Dit vergroot de resultaatvaliditeit van het onderzoek.

De onderzoekers hebben zich, alvorens in gesprek te gaan met de participanten, verdiept in de werkwijze van de organisatie HIL-Tandem. Na het voeren van gesprekken met medewerkers en het lezen van visiedocumenten is er verdiepend literatuuronderzoek gedaan naar de theorieën die hierop aansluiten, namelijk vraaggericht werken, laagdrempeligheid, de capabilitybenadering en de presentiebenadering. De onderzoekers hebben een houding aangenomen die aansluit bij deze theorieën. Dit wordt procesvaliditeit genoemd, omdat de manier waarop het onderzoek is aangepakt overeenkomt met de wijze waarop door werknemers in de organisatie normaliter ontwikkelingen in gang worden gezet (Van der Donk & Van Lanen, 2014).

Democratische validiteit is de mate waarin het onderzoek is uitgevoerd in overleg met alle partijen die een belang hebben bij het te onderzoeken probleem. In het onderzoek zijn gesprekken gevoerd met dertien professionals in de wijk. Daarbij is er gedurende het onderzoek nauwe samenwerking geweest met de projectbegeleiders van het onderzoek. Er zijn interviews afgenomen met achttien ouders met een migratieachtergrond. Dit houdt in dat er vanuit verschillende invalshoeken naar het probleem is gekeken.

Veel professionals hebben naar aanleiding van het gesprek met de onderzoekers aangegeven graag op de hoogte te willen blijven en hier dragen de onderzoekers zorg voor. Door het doen van dit onderzoek zullen de professionals in de wijk Hatert dus zelf ook beter op de hoogte zijn van wat er speelt bij ouders met een migratieachtergrond in de wijk Hatert. Er is in dit geval sprake van katalyserende validiteit.

De laatste van de vijf vormen is dialogische validiteit. Dit zegt iets over de mate waarin het onderzoek op systematische wijze kritisch gevolgd is door collega's of anderen (Van der Donk & Van Lanen, 2014). Het onderzoek dat uitgevoerd is, werd nauw gevolgd door de opdrachtgevers. Met regelmaat vonden er gesprekken plaats tussen de onderzoekers en de opdrachtgevers. Daarbij is er bij elk afgenomen groepsinterview een medewerker van HIL-Tandem aanwezig geweest. Naast het verhogen van de validiteit, leidt deze nauwe samenwerking ertoe dat de aanbevelingen van het onderzoek kunnen worden opgepakt door de medewerkers van HIL-Tandem.

Naast het gebruik van triangulatie om de betrouwbaarheid te verhogen, is ervoor gekozen om de participanten via verschillende kanalen te bereiken. De onderzoekers hebben ouders bereikt via professionals, een integratie lunch, de peuterspeelzaal en middels het meedoen aan activiteiten van

HIL-Tandem. Zo zijn er niet alleen ouders geïnterviewd die al bekend zijn bij HIL-Tandem, maar ook ouders die de organisatie nog niet kenden. Op deze manier zijn de uiteindelijke resultaten gebaseerd op participanten met verschillende behoeften en kan er beter antwoord worden gegeven op de hoofd- en deelvragen. Door ouders die nog niet bekend zijn bij HIL-Tandem te bevragen, komen de onderzoekers erachter hoe zij de ouders die nog niet in beeld zijn beter bereiken. Dit maakt dat de validiteit van het onderzoek wordt verhoogd.

4. Resultaten

Deelvraag 1: Welke opvoedingsvragen spelen bij ouders met een migratieachtergrond in Hatert?

De stelling: “Ik vind opvoeden soms best lastig”, wordt door negen respondenten met “ja” beantwoord. De moeilijkheden die zij ervaren blijken vooral te liggen op het gebied van taal, sociale contacten, cultuurverschillen en de drukte die zij ervaren.

Taal

De meest voorkomende problemen liggen op het gebied van de taal. In de afgenomen interviews geven vijftien van de achttien ouders aan dat ze de Nederlandse taal lastig vinden. Niet alleen vinden zij de Nederlandse taal moeilijk om te leren maar het kan ze ook belemmeren in bijvoorbeeld het meedoen aan activiteiten. In hun eerste tijd in Nederland is het voor velen moeilijk om met hun kind naar buiten of naar een activiteit te gaan omdat zij niet goed kunnen communiceren met de mensen die zij tegenkomen. Ook in groepsverband met goed Nederlands sprekende mensen durven ze niet altijd hun ideeën en meningen te geven. Ouders ervaren gevoelens van angst en onzekerheid. Angst dat ze niet begrijpen wat er gezegd wordt, dat ze worden uitgelachen, of dat anderen vooroordelen over hen hebben. Ondanks deze moeilijkheden willen veel ouders graag de taal goed leren. Velen zijn bij aankomst in Nederland snel begonnen met het leren van de taal. Ze gaan hiervoor naar taallessen, naar STEP en ze geven aan dat vooral het spreken met Nederlandse mensen ze heeft geholpen bij het aanleren van de taal. In één van de groepsinterviews werd benoemd dat ouders vaak zien dat er groepen worden gevormd met dezelfde nationaliteit maar dat het voor het aanleren van de taal juist belangrijk is om verschillende nationaliteiten bij elkaar te brengen, zodat ouders geacht wordt om de Nederlandse taal met elkaar te spreken en te oefenen.

Een aantal ouders vindt het lastig dat zij hun kinderen zelf geen goede Nederlandse taal aan kunnen leren. Daarbij zijn volgens één van de ouders, migrantenouders niet gewend om voor het slapen gaan een boekje te lezen met het kind. Ouders geven aan dat de peuterspeelzaal hun kinderen geholpen heeft bij het goed spreken van de Nederlandse taal omdat het hen de kans biedt om de taal op de juiste manier te horen en aan te leren. Gaan kinderen hier niet naartoe, dan bestaat er volgens ouders een grote kans dat ze op de basisschool al gelijk beginnen met een taalachterstand.

Draaglast

Een ander veelgenoemd probleem is de drukte die ouders met een migratieachtergrond ervaren. Elf van de achttien ouders geeft aan het erg druk te hebben. Bij de overige zeven ouders is dit onderwerp niet aan bod gekomen. Een mogelijk gegeven redenering door een van de ouders is dat in sommige

culturen de man vaak veel werkt en de vrouw zowel de zorg voor de kinderen als de huishoudelijke taken heeft. Het merendeel van de ouders geeft aan dat de drukte hen belemmert op verschillende gebieden. Zo hebben ze weinig tot geen tijd voor zichzelf, terwijl een groot aantal ouders aangeeft dit wel te willen. Ook hebben ze niet altijd tijd voor taalles, om op bezoek te gaan bij andere ouders of om te studeren. Maar de grootste belemmering is het niet mee kunnen doen met activiteiten. Door het wonen in een ander land dan het herkomstland, valt een groot deel van de familie weg. Hierbij valt tevens een oppas voor de kinderen weg, waardoor ouders thuis moeten blijven voor de kinderen. Het merendeel van de ouders gaf aan het lastig te vinden geen familie te hebben die kan oppassen. Ook moeten migrantenouders eraan wennen dat winkels in Nederland vroeg sluiten. Dit wordt gezien als een last, omdat ouders overdag vaak werken of bij de kinderen moeten zijn.

Toekomst

Bij de vraag naar wat ouders belangrijk vinden voor de toekomst van hun kind, geven twaalf van de achttien respondenten aan dat ze willen dat hun kinderen later gaan studeren en een goede baan krijgen. Scholing wordt als een belangrijk thema gezien voor de opvoeding van het kind.

Een aantal ouders benoemt ook dat zij dit thema voor zichzelf belangrijk vinden. Ze geven aan dat het vinden van werk voor iemand met een migratieachtergrond lastig is. Het diploma dat ze hadden in hun eigen land, geldt hier niet. Door het brengen en halen van de kinderen naar school of de peuterspeelzaal, is het moeilijk om een baan te vinden met prettige werktijden.

Het nastreven van het geloof is een belangrijker thema binnen de opvoeding dan bij veel Nederlandse gezinnen. Zo zou een aantal ouders graag zien dat hun kinderen later trouwen met iemand van hetzelfde geloof. Ook blijven, in tegenstelling tot de Nederlandse cultuur, meisjes vaak thuis totdat ze gaan trouwen.

Verdere belangrijke thema's voor de toekomst van hun kind zijn dat het goede mensen worden, ze sociale contacten hebben, een partner vinden en onafhankelijk zijn.

Opvoeding

Kijkend naar de opvoeding van het kind, benoemt een aantal ouders het belangrijk te vinden dat hun kinderen zich aan de regels houden. Ook het consequent zijn en het goed kunnen eten, slapen en drinken wordt genoemd. In sommige andere landen is er, in tegenstelling tot de Nederlandse cultuur, vaak geen vaste slaaptijd, eettijd en speeltijd voor kinderen. Een aantal ouders geeft aan dat ze deze Nederlandse manier van opvoeden soms lastig vinden, maar zijn het met professionals eens dat het goed is voor het kind. Sommige ouders vertellen dat ze moeite hebben met de omgang en het gebruik van sociale media van hun kind.

In één groepsinterview werd benoemd dat er een verschil bestaat tussen de opvoedingsstijl van man en vrouw. De moeders vinden het lastig dat hun kinderen vaak meer mogen van hun vader.

"Ja, maar ik merk ook wel dat dat vind ik ook wel moeilijk, dat van vader alles mag, of bijna alles en dat ik dan heel de dag van nee, dat mag niet, nee dat mag niet. En dan komt de vader van werk, natuurlijk hij mist zijn kind, en dan is het van o ja tuurlijk ga maar springen, ga maar dit doen, ga maar dat doen. Dan denk ik van wow, ik heb heel de dag geïnvesteerd van oké, dit mag niet, dit mag niet en dan kom jij en dan is alles in één keer weg eigenlijk." (interview 6, respondent 16)

In een ander interview werd benoemd dat ouders het soms lastig vinden om hun kind naar buiten te laten gaan. Ze voelen zich niet helemaal veilig in de wijk Hatert en zijn bang voor slechte invloeden op hun kind van de omgeving.

Sociale contacten

Het praten met andere ouders over de opvoeding wordt door merendeel van de ouders als fijn ervaren. Ouders kunnen van elkaar leren en worden gerustgesteld door het horen van ervaringen van andere ouders. Hierdoor weten ze dat bepaalde opvoedingsdilemma's niet alleen bij hen voorkomen. Een verschil in omgangsnormen is dat in Nederland alles volgens afspraak gaat, terwijl veel ouders gewend zijn dat dit niet nodig is.

Cultuurverschillen

Vijftien ouders reageren positief op de vraag hoe zij het vinden om in Nederland te wonen. Als voornaamste reden geven zij de veiligheid die zij hier in Nederland ervaren. Ook benoemt het merendeel de goed geregelde zorg in Nederland. Voorzieningen als het consultatiebureau zijn voor hen nieuw. Ook is er meer hulp voor mensen die in een moeilijk situatie zitten doordat zij financieel ondersteund worden. Een lastiger verschil op het gebied van zorg is dat in het land van herkomst eerder medicijnen worden meegegeven dan in Nederland.

In één groepsgesprek werd benoemd dat de manier van opvoeden tussen de twee culturen heel verschillend kan zijn. Ouders hebben soms het gevoel dat de Nederlandse maatschappij wil dat zij zich volledige aanpassen aan de Nederlandse cultuur. Dit vinden ze lastig. Ze geven aan zich aan te willen passen waar nodig maar hechten daarbij ook nog veel waarden aan de eigen cultuur.

"Aanpassen, aanpassen, integreren. Maar ze vergeten volledig wat emotie is. Dat mis ik hier in Nederland weet je. Dat deel van emotie." (interview 10, respondent 18)

Een ander verschil is de belangrijke rol van de familie in veel niet-westerse culturen. Migrantenouders bespreken de problemen die ze ervaren graag binnen de familie en gaan met hen in gesprek over hoe ze bepaalde opvoedsituaties aan kunnen pakken. Het merendeel van de respondenten heeft echter

geen familie wonen in Nederland. Ze vinden het lastig dat de familie hen niet kan ondersteunen wat betreft de zorg voor de kinderen. In het land van herkomst worden weinig problemen gedeeld met personen buiten de familie. Door sommige ouders wordt Nederland in dat opzicht ervaren als een vrijer land.

Eén van de participanten zegt dat het voor kinderen moeilijk is om op te groeien in twee culturen. Niet alleen voor de kinderen, maar ook ouders komen hierbij soms voor lastige keuzes te staan. Een benoemd cultuurverschil is het verschil in tradities omtrent het vieren van feestdagen. Eén ouder geeft aan dat dit dilemma's met zich mee kan brengen. Ze twijfelt of ze haar kind naast het Suiker- en Offerfeest, Kerstmis en Sinterklaas wil laten vieren.

“Waarom leggen we op school wel een schoen en waarom hier niet? Dus ja, dat soort dingen, dat vind ik wel moeilijk als je toch in twee culturen wordt opgevoed.” (interview 6, respondent 16)

In een van de groepsinterviews wordt benoemd dat kinderen uit een andere cultuur een speciale omgang nodig hebben omdat het enorm kan botsen tussen de verschillende culturen. De buitenwereld heeft andere verwachtingen dan ouders. Kinderen horen om zich heen dat zij niet hetzelfde mogen als hun vrienden en dit kan voor hen vraagtekens oproepen. Eén ouder benoemt dat migrantenouders meer kennis zouden mogen hebben over de ontwikkeling en behoeften van het kind. Zij benoemt dat in de niet-Westerse cultuur vaak dure dingen worden gekocht voor kinderen als zij ergens tekortkomen. Ouders snappen niet altijd dat het kind een probleem heeft en zien het pas als het verkeerd gaat.

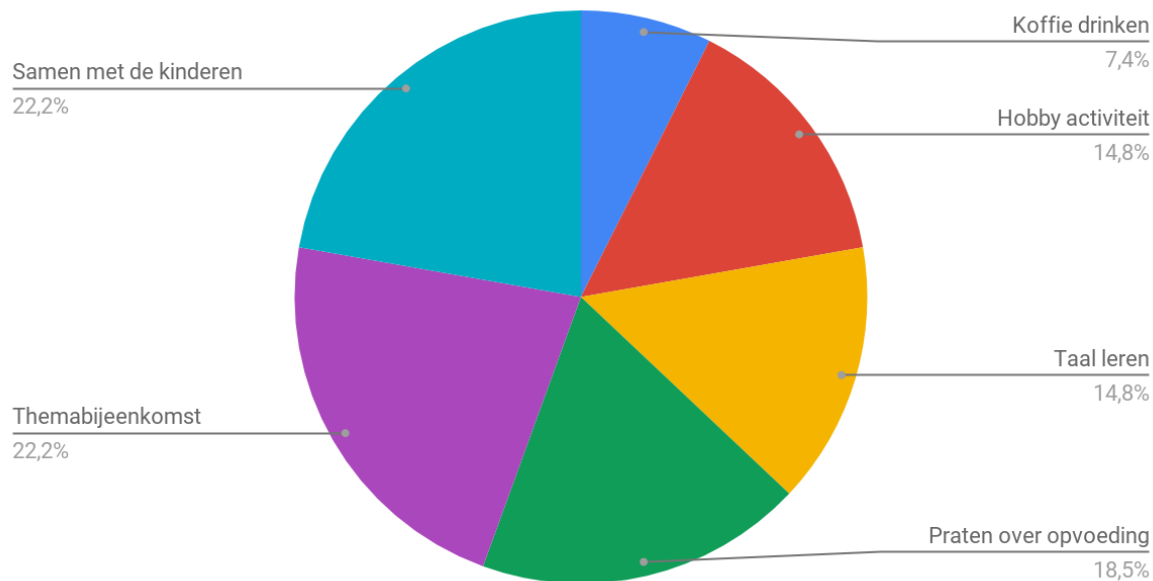
“Dus ik zou zeggen begin met de kinderen als ze nog klein zijn en niet als ze pas zeventien zijn en bied ze ergens een plek in het wijkcentrum aan, want dat heeft geen zin meer.” (interview 10, respondent 18)

Deelvraag 2: wat zijn de behoeften en wensen van ouders met een migratieachtergrond met betrekking tot ouderschapsondersteuning?

Elkaar leren kennen

Twaalf ouders geven in de interviews aan dat ze meer contact willen met andere ouders. De respondenten benoemen hierbij verschillende invullingen van dat contact.

Wensen over de invulling van het contact met andere ouders.

Figuur 1: Wensen over de invulling van het contact met andere ouders.

Het merendeel van de ouders geeft aan niet alleen samen te willen kletsen, maar ook iets te willen doen of een bepaald thema te willen bespreken. Thema's die hierbij genoemd worden zijn het stellen van grenzen, het consequent zijn, het stimuleren van het kind om te lezen en het gebruik van (sociale) media. Ook zijn er vragen over de juiste aanpak, het omgaan met verkeerde invloeden van leeftijdsgenoten, het omgaan met pubergedrag en de opvoeding van het kind met het islamitische geloof in Nederland. Hierbij vinden ouders het geruststellend om te horen dat andere ouders met dezelfde moeilijkheden in de opvoeding te maken hebben.

I: Ja maar jij zou eigenlijk graag een thema willen? R: Ja. Ja ik vind het wel goed, ja. Dan leer ik ook van de andere ouders, ja. Ja. Hoe zij met de kinderen gaan of zo, ja. Sommige ouders hebben wel ervaringen. Zij hebben nog grotere kinderen.” (interview 7, respondent 10)

Na afloop van de interviews hebben meerdere ouders aangegeven dat een bordspel, zoals tijdens de interviews is gebruikt, ondersteund bij het bespreekbaar maken van bepaalde thema's.

Andere gezamenlijke activiteiten die door ouders worden benoemd zijn koken, sporten, dansen, yoga, massage, fietsen of bezig zijn met uiterlijke verzorging. Eén van de ouders geeft aan graag ouders te leren kennen om bevriend mee te worden en haar zorgen mee te kunnen bespreken.

"I: Ja, hoe kunnen ouders hier in Hatert, in de wijk, nog beter geholpen kunnen worden? Heb jij een idee? R: Voor misschien mooi maken, of voor massage of voor fiets of sport maken. Dat is echt gezellig. I: Ja, je zou graag met andere vrouwen, met andere moeders, gezellig dat soort dingetjes doen? R: Ja, misschien gezellig samen iets doen. Of met de kinderen. I: Met de kinderen mee. R: Want sommige activiteiten kunnen kinderen niet met mij mee. Ik vind dat echt vervelend, want ik heb geen oppas. Ik thuisblijven, en niet naar activiteit kunnen gaan." (interview 8, respondent 6)

Zowel bij themabijeenkomsten als hobby-activiteiten willen ouders graag dat de kinderen mee kunnen komen. Op deze manier hoeven de ouders geen oppas te regelen en kunnen de kinderen samen spelen.

Taalontwikkeling

In de interviews komt terug dat ouders, zowel voor zichzelf als voor hun kinderen, behoefte hebben aan ondersteuning bij het leren van de Nederlandse taal. Vier ouders geven aan dat ze het belangrijk vinden dat ze zelf de taal beter leren spreken. Het maar beperkt spreken van de taal brengt belemmeringen met zich mee. Zo leggen twee ouders uit dat ze graag contact wilden maken met buurtbewoners, maar dit niet lukte omdat ze de niet goed konden communiceren.

Tien van geïnterviewde ouders willen graag meer activiteiten voor hun kinderen. Zie in figuur 2 welke wensen ouders hebben met betrekking tot activiteiten voor kinderen.

Figuur 2: Wensen voor activiteiten voor kinderen

Ouders geven aan vooral de taalontwikkeling belangrijk te vinden. Twee ouders benoemen naast de taalontwikkeling ook het belang van de algemene ontwikkeling van hun kinderen. Ze vinden dat kinderen die in twee culturen worden opgevoed extra ondersteuning nodig hebben.

“Ja dat ze bijvoorbeeld vanaf basisschool al extra aandacht krijgen, extra lessen, extra ontwikkeling, cursussen. Bijvoorbeeld met moeder en kind. Van alles eigenlijk.” (interview 10, respondent 15)

Ouders vinden het belangrijk dat hun kinderen hun vrije tijd op een goede manier kunnen invullen. Twee ouders benoemen dat ze het bij activiteiten voor hun kinderen belangrijk vinden dat het veilig is en ze niet op een slechte manier worden beïnvloed door leeftijdgenoten.

Overige wensen

De bovenstaande wensen zijn door meerdere ouders benoemd. In de interviews zijn ook nog andere wensen en behoeften naar voren gekomen die maar door één of twee ouders zijn aangekaart. Zo geeft één van de ouders aan dat ze graag met meer regelmaat, ongeveer om de drie maanden, een afspraak zou willen bij het consultatiebureau zodat ze makkelijker haar vragen kan stellen. Eén van de respondenten geeft aan wel eens een extra afspraak gemaakt te hebben. In de overige interviews is deze vraag niet aan bod gekomen.

Ook benoemde een van de ouders dat ze graag zou willen dat haar kinderen langer op de peuterspeelzaal zijn, zodat ze tussendoor meer tijd heeft voor haar eigen afspraken. Hierbij aansluitend hebben twee ouders de wens om meer tijd te hebben voor zichzelf zodat ze kunnen studeren. Tot slot wil één van de moeders bij iemand die betrokken is bij haar gezin met haar zorgen en vragen terecht kunnen. Hierbij aansluitend gaven twee ouders die Home-Start krijgen aan dat ze het goed zouden vinden als meer ouders met een migratieachtergrond van deze voorziening gebruik kunnen maken.

Deelvraag 3: Wat zijn redenen voor ouders om wel of niet gebruik te maken van de bestaande interventies in Hatert?

Figuur 3: Van welke voorzieningen maken ouders gebruik?

Zoals te zien in figuur 3 brengt merendeel van de ouders hun kinderen naar de peuterspeelzaal. Vijftien van de achttien ouders benoemen hierbij dat ze het belangrijk vinden dat alle kinderen naar de peuterspeelzaal kunnen gaan. Elf ouders zeggen dit belangrijk te vinden omdat het kind leert samen te spelen met andere kinderen en vinden het goed voor de (taal)ontwikkeling van het kind. Een aantal ouders benoemt dat als kinderen niet naar de peuterspeelzaal gaan, de kans bestaat dat deze kinderen zich thuis gaan vervelen.

"Plus de ontwikkeling, samen spelen. Want mijn kind toen, want die is heel erg verwend he, mijn meisje is verwend. Alles is van mij, van mij, alles is van mij. En nu hoort ze andere woordjes: Samen spelen, samen spelen. Waarschijnlijk als ze thuis was gebleven was alles, de hele wereld van haar." (interview 10, respondent 18)

Volgens één van de respondenten brengen ouders hun kinderen niet meerdere dagen naar de peuterspeelzaal wegens financiële redenen.

Ook zijn ouders over het algemeen erg tevreden over het consultatiebureau. Acht ouders benoemen dat hun tevredenheid voortkomt uit het gevoel van goede zorg voor hun kinderen. Ze kunnen er terecht met hun vragen, krijgen informatie en ongedwongen advies. Ook wordt er goed naar hun kind gekeken. Er wordt benoemd dat bij het consultatiebureau rekening wordt gehouden met cultuurverschillen doordat er wordt gevraagd naar wat past bij de ouder.

Verdere hulp die ouders vragen is weergegeven in figuur 4.

Figuur 4: Aan wie vragen ouders hulp?

Uit de interviews is gebleken dat niet alle ouders gelijk hulp vragen als ze ergens mee zitten. De mogelijke redenen die ouders zelf geven lopen uiteen. In een van de groepsinterviews werd benoemd dat sommige ouders vanuit huis niet gewend zijn om over thema's als opvoeding te praten. Hierbij speelt angst en onzekerheid een rol en zijn ouders soms bang voor wat anderen van hen zullen denken. Er speelt een angst om gezien te worden als een slechte ouder.

“Misschien vanuit het huis? Dat ze het niet makkelijk kunnen vertellen. Of als ze een probleem hebben, dat ze dat niet meteen kunnen vragen van voor dat ze dan worden gezien als een slechte moeder, of niet goede vader. Zo van hé doe ik het niet goed? Zou dit apart zijn met mijn kind misschien?” (interview 2, respondent 3)

"Ja. Ouders doen toch wel veel hoor, vergelijken. Want ik ook in het begin. Van o ja mijn kind heeft dat en hij nog niet. Toen, dat heb ik ook gewoon zelf kunnen loslaten van nee klaar dit is mijn kind en hij doet het op zijn manier en klaar. Ja en ik moet daar achter staan." (interview 6, respondent 16)

Ook benoemt een aantal ouders het een te grote stap te vinden om naar een instantie te gaan. Zij hebben in dat geval niet het gevoel dat hun probleem 'groot' genoeg is om hulp in te schakelen. Daarbij kunnen zij het spannend vinden om naar een hulpverleningsorganisatie te gaan.

Als voornaamste reden om niet aan activiteiten in de wijk mee te doen wordt 'het druk hebben' gegeven. Zo'n twaalf ouders vertellen dat zij mede door de zorg voor de kinderen en bij gebrek aan een oppas geen tijd hebben om deel te nemen aan een activiteit. Ook geven negen van de geïnterviewde ouders aan dat ze niet op de hoogte zijn van de activiteiten in de wijk. Het merendeel gaf hierbij aan dat ze vinden dat er te weinig activiteiten zijn in de wijk. Sommige respondenten gaan naar een andere wijk om met hun kinderen naar de speeltuin te gaan. Ouders zien een speeltuin als een ontmoetingsplek.

Een van de respondenten vertelt het gevoel te hebben dat Tandem met afspraken werkt en je er, in tegenstelling tot het STIP, niet zomaar binnen kunt lopen. Het voelt minder toegankelijk. Ook wordt in een van de groepsinterviews benoemd dat het lijkt alsof er geen vernieuwing is in de activiteiten van HIL-Tandem. Ook laat zij haar kind niet naar de huiswerkbegeleiding van HIL-Tandem gaan omdat ze bang is dat de stagiaires die er werken niet goed kunnen aansluiten op de behoefte van het kind of van de ouder. Ze weet welke kinderen meedoen aan deze huiswerkbegeleiding en is bang voor slechte invloeden van de deelnemende jongeren.

Opvallend is dat vooral de ouders die bekend zijn met HIL-Tandem over het algemeen tevreden zijn over het hulpaanbod in de wijk. Er wordt benoemd dat HIL-Tandem een passende activiteitenplanning voor kinderen aanbiedt. Ouders vinden het fijn dat ze tijdens de activiteiten voor kinderen ook gelijk contacten met elkaar kunnen leggen. Zij zien HIL-Tandem als een actieve organisatie die graag mensen helpt. Door deze groep ouders wordt benoemd dat er vergeleken met andere wijken genoeg te doen is en dat het hulpaanbod in de wijk Hatert goed is.

"I: En wat vind je fijn aan Tandem? Wat vind je dat ze goed doen? R: Ja ze zijn heel actief. Ze helpen mensen graag. Ja als ik iets heb dan kom ik bij hun terecht, ja voor mijn kinderen of andere opvoeding of iets." (interview 7, respondent 10)

Home-Start wordt door verschillende ouders ervaren als een fijne voorziening. Het is voor hen fijn dat er een vrijwilliger bij hen thuis komt. Hierdoor hoeven ouders geen oppas te regelen en leren zij Nederland beter kennen.

Een ander besproken onderwerp is vertrouwen. Ouders geven aan dat pas als zij vertrouwen hebben in iemand zij kunnen praten over hun zorgen. Over het algemeen hebben zij vooral vertrouwen in hun familie. Naar een professional gaan kan voor ouders een hogere drempel zijn dan het inschakelen van het informele netwerk. Een aantal ouders geeft aan dat ze pas vertrouwen hebben als ze personen lang kennen.

"Ja altijd als ik geen vertrouwen in iemand, dan zeg ik niks. Nee." (interview 7, respondent 10)

Deelvraag 4: Hoe kan HIL-Tandem samen met professionals en inwoners van Hatert aansluiten bij de behoeften en kwaliteiten van de ouders met betrekking tot ouderschapsondersteuning?

Hoe zijn ouders te bereiken?

In de interviews zijn ouders bevraagd over hoe zij denken dat HIL-Tandem meer ouders met een migratieachtergrond kan bereiken. Het belangrijkste dat naar voren komt is dat ouders meestal via horen dat er een activiteit is. Een ouder benoemt hierbij dat ze graag de mogelijkheid zou willen hebben om informatie over activiteit te kunnen verkrijgen via internet. Ook geeft een ouder de tip om via contactpersonen in migrantenorganisaties andere ouders te bereiken.

Ouders benoemen dat ze te bereiken zijn via het consultatiebureau, de school, de peuterspeelzaal of de bibliotheek. Daarnaast kijken ouders naar folders of berichten op facebook. Deze folders zouden bijvoorbeeld uitgedeeld kunnen worden bij de supermarkt of bij ouders thuis. Eén van de ouders legt uit dat het bij het maken van schriftelijke reclame belangrijk is dat het wordt geschreven in simpel Nederlands en het ook vertaald is in andere talen. Op deze manier zullen meer ouders zich aangesproken voelen. Daarnaast is het voor ouders die de Nederlandse taal nog niet goed beheersen een minder hoge drempel om naar activiteiten te gaan, als ze weten dat er meerdere ouders zullen zijn die moeite hebben met de taal.

Sommige ouders hebben nagedacht over hoe activiteiten laagdrempeliger kunnen zijn. Zo hebben twee ouders het idee om een open inloop-uur van HIL-Tandem te organiseren waar ouders met hun (opvoed)vragen terecht kunnen. Een van de ouders die zeer tevreden is over activiteiten van HIL-Tandem geeft als tip om de organisatie meer bekend te maken onder nieuwkomers. Een andere ouder

gaf aan dat ze graag informatieavonden voor ouders zou willen. Echter benoemde ze dat deze informatieavond niet gepromoot moet worden als activiteit over de opvoeding. Dit kan wel gedurende de activiteit gespreksonderwerp worden. Daarbij moet de activiteit dichtbij, op loopafstand zijn, om de kans te vergroten dat ouders hier naartoe gaan.

Aan ouders is gevraagd of ze liever hebben dat een professional naar hen thuis komt of dat ze naar de professional toe willen gaan. Drie ouders gaven aan het praktischer te vinden als de professional bij hen thuis komt. Hierdoor hoeven ze niet naar buiten te gaan. De ene ouders vindt dit fijner omdat ze zich onveilig voelt buiten, de ander vindt het soms te veel gedoe om met haar kinderen naar buiten te gaan. Drie ouders geven aan dat ze liever naar de professional toe gaan. Zo gaat een ouder voor een gesprek met de leerkracht liever naar de school toe zodat het gesprek meer officieel aanvoelt. Een ander geeft aan dat ze liever niet heeft dat een hulpverlener bij haar thuis komt, omdat ze bang is dat de professional bij het zien van de thuissituatie haar kan bestempelen als een slechte ouder. Bij deze vraag is echter geen duidelijk onderscheid gevonden tussen de verschillende functies van de professionals.

"R: Ja ik weet niet. Professional komt in huis, ik ben ja ik denk kijken ja, ik niet goed vrouw, ik niet goed moeder daarom zij of hij komt. Ja voor mij niet goed, maar wij gaan, ja geen probleem. Zelf de dokter of zelf de school. I: Ja, dus als ze naar jou toekomen ben je bang dat ze het niet goed vinden? Jou als moeder? Terwijl als je naar hun toe gaat ben je daar niet bang voor? R: Ja. I: Oké. En wat ben je bang dat er dan gebeurt als zij dat denken? Dat je het niet goed doet? R: Nee ik denk altijd, maar ja hier ik ben heel veel bang. Waarom? Niet goed praten en niet goed begrijpen, daarom." (interview 3, respondent 5)

Dezelfde ouder geeft ook aan dat ze liever individueel met iemand in gesprek gaat dan in een groep. In groepsverband vindt ze het spannend om te praten omdat ze de Nederlandse taal niet goed spreekt. Een andere ouder geeft aan dat hij het liefst individueel in gesprek gaat als het over moeilijke onderwerpen gaat. Hij heeft geen probleem met praten in groepsverband, mits hij de organisatie goed kent en het gesprek gaat over minder gevoelige onderwerpen. Een andere ouder geeft aan zowel individueel als in groepsverband in gesprek te willen gaan. Individueel is soms praktischer, maar het voordeel van een groep is gezelligheid met andere mensen.

Kwaliteiten

Aangezien het de visie van HIL-Tandem is om te werken vanuit de eigen kracht van ouders, is ouders gevraagd waar ze goed in zijn. Mogelijk kan HIL-Tandem bij deze kwaliteiten van ouders aansluiten. Een aantal ouders vond het lastig om deze vraag te beantwoorden. Kwaliteiten die ouders van zichzelf

hebben benoemd zijn het goed kunnen stellen van grenzen, het consequent zijn, het kunnen geven van duidelijkheid, het zijn van een goed voorbeeld en het goed kunnen aanleren van sociale vaardigheden. Ook benoemen ouders dat ze betrokken zijn bij de ontwikkeling van de kinderen, dat ze doelgericht in het leven staan, complimenten kunnen geven, de kinderen positief kunnen stimuleren, niet snel boos worden, sterk kunnen blijven ondanks verdriet, makkelijk hulp en tips kunnen vragen, graag zichzelf willen ontwikkelen, zorgzaam zijn en lekker kunnen koken.

Ook is gevraagd wat ouders zelf kunnen en willen betekenen in het ondersteunen van ouders met een migratieachtergrond. Vier ouders geven aan te willen helpen door op de kinderen van andere ouders te passen. Hierbij wordt wel benoemd dat ze anderen pas op hun kinderen laten passen als ze hen goed kennen en vertrouwen. Ook zijn er twee ouders die mee zouden willen denken en helpen met het organiseren van activiteiten, mits ze nergens aan vast zitten en het hen uitkomt. Eén ouder geeft aan niet te willen organiseren, maar wel mee te willen doen met een gezamenlijke activiteit. Deze ouder werkt aan een eigen bedacht project waarin ze alleenstaande moeders probeert te ondersteunen.

5. Conclusie & discussie

5.1 Conclusie

In dit onderzoek is onderzocht op welke wijze HIL-Tandem preventief kan aansluiten en ondersteunen bij de behoeften van ouders met een migratieachtergrond in de wijk Hatert, met betrekking tot ouderschapsondersteuning.

Naar aanleiding van dit onderzoek blijkt dat een veel voorkomende moeilijkheid die ouders met een migratieachtergrond in Hatert ervaren, het niet goed beheersen van de Nederlandse taal is. De taal kan een belemmering vormen in zowel het participeren in het aanbod als in het contact met beroepskrachten (Distelbrink et al., 2013; Kleijnen & Van den Broek, 2011). Een andere belemmering om mee te participeren in het aanbod is de drukte die ouders ervaren. Het vaak wegvallen van de familie als oppas en ondersteuning speelt hierbij een belangrijke rol. Ook professionals in de wijk benoemen dat eenzaamheid, door het gebrek aan familieleden in de buurt, een risicofactor is voor mensen met een migratieachtergrond. Kijkend naar behoeften van ouders, blijkt dat zij vooral meer contact willen met andere ouders. Het praten met ouders over de opvoeding wordt als fijn ervaren doordat ze van elkaar kunnen leren en elkaar kunnen geruststellen. Ook in de literatuurstudie 'Ouderschap versterken' wordt benadrukt dat migrantenouders, ongeacht hun afkomst, behoefte hebben aan informele ontmoetingen met andere ouders en laagdrempelige uitwisseling (in tweerichtingsverkeer) met deskundigen (Distelbrink et al., 2012). Het merendeel van de ouders geeft aan niet alleen samen te willen kletsen, maar ook een activiteit te willen doen of een bepaald thema te willen bespreken. Zij hebben hierbij de wens dat hun kinderen mee kunnen komen naar deze activiteiten, zodat ze voor hen geen oppas hoeven te regelen. Het doen van een activiteit kan voor ouders ontspanning bieden en wordt de draagkracht van deze ouders verhoogd.

Kinderen met een migratieachtergrond hebben volgens verschillende professionals te maken met de uitdaging om hun identiteit te ontwikkelen in een omgeving waarin ze vanuit thuis andere waarden en normen meekrijgen dan op school. De gesproken ouders geven aan dat ze hun kinderen op sommige gebieden op een andere manier opvoeden en andere verwachtingen van hen hebben dan Nederlandse ouders.

Uit de interviews blijkt dat ouders het voor de toekomst van hun kinderen belangrijk vinden dat zij de Nederlandse taal goed beheersen, zodat zij later kunnen studeren en een goede baan zullen vinden. Volgens Distelbrink, Pels, Jansma en Van der Graag (2012) liggen opvoedvragen van migrantenouders onder andere op het vlak van de cognitieve en schoolse ontwikkeling. Ouders zouden graag meer activiteiten voor kinderen zien waarbij diens taalontwikkeling wordt gestimuleerd en ze samen leren spelen. Een aantal ouders en professionals benoemen het belang van een gevoel van veiligheid bij ouders in het betrekken van migranten bij activiteiten in de wijk.

Ouders ervaren de peuterspeelzaal als een fijne voorziening omdat hier de taalontwikkeling wordt gestimuleerd en ze daar leren samen spelen. Ook vinden ouders het consultatiebureau een prettige

voorziening. Zij stellen hier graag hun vragen omtrent de opvoeding van hun kind. Dit wordt verklaard vanuit de praktijkanalyse waarin wordt gezegd dat interventies vooral effectief blijken wanneer deze laagdrempelig zijn, er wordt gewerkt vanuit een vertrouwensband en als de voorziening als 'gewoon' wordt beschouwd.

Ouders vragen het liefst hulp aan familieleden en andere mensen die zij vertrouwen. Een ander veelvuldig gebruikte hulpbron is het internet. Uit het formele netwerk raadplegen ouders voornamelijk het consultatiebureau. Sommige ouders zijn echter terughoudend in het gebruik van andere formele netwerken, wat verklaard wordt vanuit gebrek aan kennis van de Nederlandse hulpverlening. Professionals ervaren dat ouders openstaan voor hulp, maar niet weten waar ze dit moeten vragen. Ouders weten niet waar ze terecht kunnen, weten niet welke activiteiten er in Hatert zijn of zijn bang voor de gevolgen van het inschakelen van professionele hulp. Zowel literatuur als professionals bevestigen deze angst van migrantenouders. Van den Berg, Bellaart & Yar (2015) benoemen dat ouders bijvoorbeeld bang zijn dat hun kunnen worden afgenomen wanneer zij opvoedproblemen hebben. Professionals benoemen dat ouders bang zijn om gezien te worden als een slechte ouder of dat een stigma de toekomstkansen van het kind kan belemmeren. Het inschakelen van hulpverlening kan hierdoor gezien worden als een te grote stap. Door de angst die ouders ervaren, welke volgens professionals vaak niet reëel is, is het belangrijk om ouders te informeren over het hulpaanbod en over de gevolgen van het inschakelen van hulp. Zowel literatuur als een aantal professionals benoemen dat ouders met een migratieachtergrond regelmatig een wantrouwend en negatief beeld hebben tegenover hulpverleners (Kleijnen & Van den Broek, 2011). In de communicatie naar ouders is het belangrijk dat professionals in gesprek gaan, zich openstellen en nieuwsgierig zijn naar hun verhaal. Ook blijkt uit de literatuur dat juist mensen die niet deel uitmaken van het formele systeem, denkend aan vrijwilligers, soms beter in staat zijn dichterbij te komen. Vrijwilligers kunnen een cruciale rol spelen in het ondersteunen van migrantenouders of andere ouders die de weg naar opvoedondersteuning niet nemen of weten te vinden (Distelbrink, 2017).

Opvallend is dat ouders die bekend zijn met HIL-Tandem over het algemeen meer tevreden zijn over het hulpaanbod in de wijk dan de ouders die niet bekend zijn met de organisatie. Concluderend betekent dit dat het belangrijk is dat HIL-Tandem meer bekendheid krijgt in de wijk. Dit kan gecreëerd worden door ouders te bereiken via "gewone" voorzieningen zoals het consultatiebureau, de school, de peuterspeelzaal en de bibliotheek. Tevens kijken ouders naar folders of berichten op Facebook, waarbij de aantrekkelijkheid van het aanbod wordt vergroot als dit geschreven is in eenvoudig Nederlands of in de eigen taal. Een aantal professionals geeft aan dat door goede onderlinge samenwerking tussen verschillende professionals in de wijk meer ouders sneller kunnen worden bereikt en ondersteund, waardoor er beter zicht is op de moeilijkheden die ouders ervaren.

Organisaties moeten beter op de hoogte zijn van het aanbod in de wijk om zo naar elkaar te kunnen doorverwijzen en samen te werken.

Naast de samenwerking tussen professionals moet ook de samenwerking tussen ouders gezocht worden. Meerdere ouders geven aan elkaar te willen helpen middels het oppassen op elkaars kinderen. Ouders geven aan dat ze hiervoor eerst vertrouwen moeten hebben in de ander. Hieruit blijkt het belang van investeren in de verbinding tussen ouders in de wijk.

Aan de hand van literatuuronderzoek, praktijkonderzoek en interviews met ouders blijkt dat er opvallend veel overeenkomsten zijn in de opvattingen omtrent moeilijkheden en behoeften van ouders met een migratieachtergrond. Ook de verbetersuggesties die de drie partijen hebben aangedragen bevatten veel gelijkenissen. Hieruit concluderen de onderzoekers dat bekend is wat er nodig is in de wijk en hoe ouders beter ondersteund kunnen worden. Echter zijn in de uitvoering hiervan nog verbeteringen mogelijk. Hierop volgend zijn praktische aanbevelingen opgesteld om de praktijk daadwerkelijk te kunnen verbeteren, waardoor de zorg voor migrantenouders beter zal worden gewaarborgd.

Aanbevelingen

- Een promotieproject opstarten voor voorlichting over het hulpaanbod en de gevolgen van het vragen van hulp. Er moet gepromoot worden bij de vindplaatsen zoals scholen, peuterspeelzalen, kinderdagverblijven, de bibliotheek en het consultatiebureau. Een aanbeveling is om per vindplaats een ouderbijeenkomst te organiseren en hen te informeren. Een mogelijke werkvorm is het inzetten van ervaringsdeskundige over hun ervaringen omtrent hulpverlening. Bij deze bijeenkomst zou een folder uitgedeeld kunnen worden waarin het hulpaanbod in de wijk Hatert in eenvoudig geschreven taal weergegeven wordt.
- Ouders bij elkaar brengen door middel van hobby activiteit of het bespreken van een thema middels een creatieve werkvorm. Het Ouder-Kind-Centrum van HIL-Tandem zou een actieve rol kunnen spelen in het opzetten van dergelijke activiteiten voor ouders. De doelstelling van het OKC is namelijk het bij elkaar brengen van zowel ouders als kinderen. Toch blijkt het OKC nog weinig bekendheid te hebben bij een groot deel van de gesproken ouders.
 - Wanneer ouders elkaar leren kennen, kan er gekeken worden naar wat bewoners voor elkaar kunnen betekenen, bijvoorbeeld het oppassen op elkaars kinderen.
- HIL-Tandem meer bekendheid te geven bij ouders door:
 - Activiteiten niet te promoten als ´activiteiten over opvoeden´ maar bijvoorbeeld als een bijeenkomst over de schoolgang van het kind of een bijeenkomst waarin ouders kunnen oefenen met de Nederlandse taal.
 - De mogelijkheid te bieden om kinderen mee te nemen naar de activiteiten.

- Folders uit te delen en ouders zelf aan te spreken bij de 'gewone' voorzieningen zoals school, peuterspeelzaal, kinderdagverblijf, consultatiebureau en ook bij de supermarkt.
- Te vragen of sleutelfiguren, aangesloten bij culturele gemeenschappen, informatie willen verspreiden binnen deze gemeenschap.
- Een centraal punt op internet te ontwerpen waar ouders alle informatie over voorzieningen kunnen vinden. Ook het gebruik maken van facebook is een goede wijze van promotie.
- Advertenties in makkelijk te begrijpen Nederlandse taal. Ook het schrijven in meerdere talen kan ervoor zorgen dat ouders zich aangesproken voelen.
- Professionals beter laten samenwerken door vaker samen te komen. Op deze manier weten professionals beter van elkaar wat zij ouders bieden, kunnen ze naar elkaar doorverwijzen en worden ouders beter en sneller worden ondersteund. In deze bijeenkomsten kunnen professionals samen kritisch kijken naar het huidige hulpaanbod. Elkaars expertise in het cultuursensitief werken kan worden uitgewisseld. Het is belangrijk dat ook scholen hierbij worden betrokken.
- Vrijtijdsactiviteiten voor kinderen richten op zowel de taalontwikkeling als de identiteitsontwikkeling. Cultuurverschillen zouden hierin bespreekbaar gemaakt kunnen worden. Op deze manier leren omgaan met verschillende normen, waarden en verwachtingen en wordt er preventief gewerkt.
- Bij het uitvoeren van bovenstaande aanbevelingen is het uitermate belangrijk dat ouders worden betrokken. Hierbij moet de gelijkwaardigheid worden opgezocht zodat het aanbod aansluit bij de behoeften van ouders zelf en ouders gemotiveerd zijn om deel te nemen aan het aanbod. Tijdens dit onderzoek is het gelukt om ouders op een laagdrempelige wijze te benaderen en met hen open in gesprek te gaan. Ouders zijn betrokken door hen persoonlijk bij de vindplaatsen te benaderen. Daarbij hebben de onderzoekers zich als gelijkwaardige gesprekspartner opgesteld. Aan ouders werd duidelijk gemaakt dat ze alleen hun behoeften wilden weten en er geen sprake van hulpverlening was. Ondertussen hebben ouders wel opvoedingservaringen uitgewisseld. De onderzoekers hebben zich aangepast aan de planning van ouders door met hen in gesprek te gaan op de locatie waar ouders toch moesten zijn. Hierdoor hoefden ouders geen oppas te zoeken om met ons in gesprek te gaan. Tijdens het interview is gebruik gemaakt van een spel met vragenkaartjes waardoor de bijeenkomst een houvast had en het voor ouders makkelijker was om te praten over gevoelige onderwerpen. Verschillende ouders hebben aangegeven het leuk te vinden om op deze wijze met elkaar in gesprek te gaan.

- De onderzoekers bevelen aan een netwerkbijeenkomst te organiseren waarbij zowel professionals, ouders met een migratieachtergrond als Nederlandse ouders worden uitgenodigd. Hierbij is de aanbeveling om ouders erbij te betrekken volgens bovenstaande benaderingswijze.

5.2 Discussie

Betrokkenen

Gedurende dit onderzoek zijn er een aantal discussiepunten naar voren gekomen. Zo zijn de basisscholen in de wijk, de Vossenburcht en de Klumpert, weinig betrokken geweest in dit onderzoek terwijl blijkt dat school een grote rol zou moeten hebben in het cultuursensitief werken. De verwachtingen vanuit school en thuis komen namelijk niet altijd overeen, wat kan leiden tot moeilijkheden voor het kind. Er is aan het begin van dit onderzoek gepoogd contact op te nemen met school waarbij zij hebben aangegeven druk te zijn en geen grote rol in het onderzoek te willen spelen. Echter blijkt school een belangrijke betrokkenen voor het verbeteren van preventieve ouderschapsondersteuning en hadden de onderzoekers zich meer kunnen inzetten voor het betrekken van school bij dit onderzoek.

Een andere belangrijke betrokkenen bleek Marieke van der Ven, oprichtster EIF-project. Zij heeft veel succesvolle ervaringen in het werken met de doelgroep en heeft goed zicht op wat werkt. Er is pas vrij laat in het onderzoeksproces contact met haar opgenomen. Als er eerder met haar in gesprek was gegaan, hadden de onderzoekers de interviewvragen kunnen aanpassen op deze kennis en werkzame factoren.

Ook Marjo Scheffers is pas redelijk laat gesproken. Pas tijdens dit gesprek werd duidelijk wat de daadwerkelijke wens van de gemeente was voor dit onderzoek. Als de onderzoekers dit eerder hadden geweten dan hadden zij deze wensen mee kunnen nemen in de onderzoeksopzet.

Interviews

De gevoerde interviews vonden plaats onder verschillende omstandigheden. Zo zijn er zowel individuele als groepsinterviews afgenomen. Door de verschillende omstandigheden zijn niet dezelfde vragen in alle interviews aan bod gekomen. Hierdoor zijn de cijfers in de resultaten niet geheel representatief voor de totale doelgroep.

Bij de interviews zijn verschillende medewerkers van HIL-Tandem aanwezig geweest die een rol namen in het stellen van vragen aan de participanten. Hierdoor is de vraagstelling in ieder interview anders geweest. Ook was er bij twee van de interviews, die plaatsvonden tijdens de Home-Start en Spel aan Huis bijeenkomst, beperkte tijd beschikbaar. Hierdoor zijn weinig vragen aan bod gekomen en was er weinig ruimte om door te vragen. Doordat een deel van een al voorbereide bijeenkomst beschikbaar werd gesteld voor het afnemen van de groepsinterviews, hadden de onderzoekers geen

invloed op het aantal deelnemers. Achteraf gezien waren er te veel personen aanwezig om de diepgang in het interview op te zoeken, ouders op hun gemak te stellen en iedereen goed aan het woord te laten.

Tijdens het transcriberen van de interviews kwamen de onderzoekers erachter dat bij deze interviews de respondenten niet uit elkaar te halen waren. Dit heeft invloed op de cijfers in de resultaten. Soms moesten de onderzoekers inschatten hoeveel ouders in het desbetreffende interview hetzelfde hebben geantwoord. Ook viel het hen op dat er veel suggestieve vragen aan bod zijn gekomen, zowel door de medewerkers van HIL-Tandem als door de onderzoekers zelf. Een verklaring hiervoor is de gebrekkige Nederlandse taalbeheersing van de respondenten, waardoor regelmatig op suggestieve wijze is geverifieerd of hetgeen dat gezegd is goed is begrepen door de interviewers. Er bestaat een kans dat ouders een sociaal wenselijk antwoord hebben gegeven, wat van invloed kan zijn op de antwoorden en daarbij op de resultaten.

Hierbij aansluitend hebben de onderzoekers het gevoel dat bij het vragen naar de kwaliteiten van ouders, vooral antwoorden zijn gegeven die door de Nederlandse maatschappij als 'goed' worden beschouwd. Voorbeelden zijn het consequent zijn, complimenten geven en grenzen stellen, terwijl uit zowel de probleemanalyse als de resultaten van dit onderzoek blijkt dat juist deze vaardigheden voor migrantenouders moeilijk kunnen zijn. Onderzoekers zagen dat ouders moeite hadden met het beantwoorden van deze vragen. De gesproken professionals werkzaam met deze doelgroep verklaren dit vanuit hun ervaring dat het in veel niet-westerse culturen ongebruikelijk is om te praten over kwaliteiten en complimenten (M. van der Ven, persoonlijke communicatie, 24 november 2017; M. Megens, persoonlijke communicatie, 25 september 2017).

Doelgroep

Bij het opstellen van de onderzoeksopzet is bedacht om het onderzoek te richten op ouders met kinderen in de leeftijd van twee tot vier jaar. Tijdens de praktijkanalyse kwamen de onderzoekers tot de conclusie dat dit een te kleine doelgroep was. Om deze reden is ervoor gekozen om in gesprek te gaan met ouders met kinderen in de leeftijd van nul tot zes jaar. Bij het eerste focusinterview hebben echter ouders deelgenomen met kinderen in een oudere leeftijdscategorie. Dit omdat de onderzoekers van mening waren dat ook deze ouders hen nuttige informatie konden geven voor het onderzoek en omdat zij nog geen beeld hadden van het aantal ouders dat zij zouden gaan bereiken. Ook kwam een van deze respondenten uit Bosnië. Dit is een Europees land en valt niet onder de in het onderzoek genoemde definitie van een migratieachtergrond.

Bij de werving van ouders zijn onderzoekers aangesloten bij de ochtenden van de peuterspeelzaal. Hierdoor zijn zij met vijf ouders in contact gekomen. Door het aansluiten bij activiteiten van HIL-Tandem zijn elf ouders betrokken geraakt bij het onderzoek. Omdat het grootste deel van de respondenten geworven zijn op deze twee plekken, zijn de antwoorden omtrent de voorzieningen in de wijk niet representatief voor alle ouders wonend in Hatert.

Verwachtingen

In de onderzoeksmethode stond beschreven dat de nog niet bij HIL-Tandem bekende ouders bereikt konden worden middels het sneeuwballsysteem, waarbij aan iedere geïnterviewde wordt gevraagd namen te noemen van anderen die kunnen optreden als informant (Van der Donk & Van Lanen, 2014). Aan een aantal ouders is deze vraag gesteld maar geen van hen heeft andere ouders betrokken. Hierdoor is de groep ouders die nog niet bekend waren bij HIL-Tandem, beperkt gebleven. De onderzoekers hebben geprobeerd dit te compenseren door ouders te bereiken via andere voorzieningen dan HIL-Tandem.

Gedurende het onderzoek kwamen de onderzoekers erachter dat het bereiken van ouders makkelijker ging dan van tevoren verwacht. Dit maakte dat zij na achttien interviews, graag nóg meer ouders wilden betrekken. Echter moesten hierin keuzes gemaakt worden en hebben de onderzoekers, kijkend naar de tijdsplanning en haalbaarheid, ervoor gekozen om niet meer ouders te interviewen. Als er meer tijd was geweest, zou dit wel zeer waardevol zijn voor de resultaten en aanbevelingen van dit onderzoek.

Vooruitblik

Naar aanleiding van dit onderzoek blijven er nog vragen onbeantwoord. De onderzoekers geven het advies om een vervolgonderzoek te doen naar hoe scholen meer betrokken kunnen worden in de preventieve ouderschapsondersteuning en meer cultuursensitief kunnen gaan werken.

Ook blijkt uit het gesprek met Marjo Scheffers, beleidsmedewerker Jeugd en Opvoeding gemeente Nijmegen, dat het interessant zou zijn om eenzelfde onderzoek uit te voeren bij ouders met kinderen vanaf tien jaar. Dit omdat blijkt dat veel voorkomende problemen zichtbaar worden bij kinderen in deze leeftijd.

Uit de conclusie van dit onderzoek blijkt dat zowel ouders, professionals als de literatuur redelijk op één lijn liggen wat betreft de benodigde ouderschapsondersteuning aan migranten. Naar aanleiding van deze conclusie zijn een aantal aanbevelingen gegeven. Vooruitkijkend is het belangrijk dat deze aanbevelingen daadwerkelijk worden omgezet in actie.

Om hier een begin mee te maken, gaan de onderzoekers een netwerkbijeenkomst organiseren. Hierbij zullen zowel professionals als ouders uitgenodigd worden om samen op een gelijkwaardige manier in gesprek te gaan over verbeteringen met betrekking tot ouderschapsondersteuning in de wijk Hatert. Het advies is om dergelijke bijeenkomst vaker te organiseren ter verbetering van het hulpaanbod. Het zou interessant zijn als onderzocht wordt wat het effect van deze bijeenkomsten is.

Bronvermelding

- Bucx, F. (2001). *Gezinsrapport 2011: Een portret van het gezinsleven in Nederland*. Geraadpleegd op 3 oktober 2017, van https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2011/Gezinsrapport_2011
- CBS. (2008, 21 maart). *Indeling aandachtswijken naar CBS-buurtten*. Geraadpleegd op 3 oktober 2017, van <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2008/12/indeling-aandachtswijken-naar-cbs-buurten>
- CBS. (2016, 21 november). *Afbakening generaties met migratieachtergrond*. Geraadpleegd op 3 oktober 2017, van <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2016/47/afbakening-generaties-met-migratieachtergrond>
- CBS. (2017, 18 juli). *Bevolking; generatie, geslacht, leeftijd en herkomstgroepering, 1 januari* [CBS StatLine]. Geraadpleegd op 3 oktober 2017, van <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=37325&D1=a&D2=0&D3=0&D4=0&D5=0-4%2c137%2c152%2c220%2c237&D6=0%2c4%2c9%2c14%2c18-19&HDR=G2%2cG1%2cG3%2cT&STB=G4%2cG5&VW=T>
- Distelbrink, M. (2017, 4 juli). *Samenwerking tussen formele en informele opvoedondersteuning*. Geraadpleegd op 3 oktober 2017, van <https://www.kis.nl/publicatie/samenwerking-tussen-formele-en-informele-opvoedondersteuning>
- Distelbrink, M. & Ponzoni, E. (2014). *Opvoedsteun in de buurt: Schakelen tussen formele en informele voorzieningen*. Geraadpleegd op 4 oktober 2017, van http://www.verwey-jonker.nl/doc/jeugd/Opvoedsteun-in-de-buurt_2951_web.pdf
- Distelbrink, M. & Ponzoni, E. (2016). *Opvoedingsondersteuning in de multi-etnische wijk*. Geraadpleegd op 3 oktober 2017, van <https://www.kis.nl/sites/default/files/bestanden/Publicaties/informele-zorg-opvoedondersteuning-in-multi-etnische-wijk.pdf>
- Distelbrink, M., Aarts, W. & Mehrnaz, A. (2013). *Migrantenouders beter ondersteund*. Geraadpleegd op 3 oktober 2017, van <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2Fs12508-013-0130-4.pdf>
- Disterbrink, M., Pels, T., Jansma A. & Van der Graag, R. (2012). *Ouderschap versterken*. Geraadpleegd op 3 oktober 2017, van http://www.verwey-jonker.nl/doc/jeugd/Ouderschap_ondersteunen_2780_web.pdf
- Gemeente Nijmegen. (2012). *Stads- en Wijkmonitor 2012, deel Stad*. Geraadpleegd op 3 oktober 2017, van https://nijmegen.buurtmonitor.nl/report/Stads%20en%20Wijkmonitor%202012_deel%20Stad.pdf
- Gemeente Nijmegen. (2017). *Herkomstgroepering (7kl) 2017 – Hatert* [buurtmonitor]. Geraadpleegd op 3 oktober 2017, van https://nijmegen.buurtmonitor.nl/jive/?cat_show=Bevolking

- Gezondheidsraad. (2012). *Psychische gezondheid en zorggebruik van migranten jeugd*. Geraadpleegd op 3 oktober 2017, van https://www.gezondheidsraad.nl/sites/default/files/201214GGZMigrantenjeugd_1.pdf
- HAN-pedagogiek (2016). *Richtlijn voor verzamelen, verwerken en analyseren van gegevens uit 'kwalitatief onderzoek'* (handleiding). Nijmegen: Hogeschool Arnhem en Nijmegen.
- Heessels, M., Rothman, L., Theunissen, J. & Pijnenburg, H. (2015). *Doen wat nodig is, dichtbij de mensen* (praktijkonderzoek). Kenniscentrum HAN Sociaal.
- Het Inter-lokaal. (z.d.). *Informatie & Advies*. Geraadpleegd op 3 oktober 2017, van <http://www.interlokaal.nl/informatie-advies/>
- HIL-Tandem, Swon-NIM & GGD. (2016). *Weerbaar opvoeden*. Offerte. Nijmegen: Auteur.
- HIL-Tandem, Swon-Nim & GGD. (2017). *Jeugd en opvoeden*. Offerte. Nijmegen: Auteur.
- Hoek, M. (2008). *Ontheemd ouderschap*. Geraadpleegd op 4 oktober 2017, van <https://dspace.library.uu.nl/bitstream/handle/1874/31136/hoek.pdf?sequence=1>
- Hou van Hatert. (z.d.). *Hatert 2.0: Wijkaanpak Hatert van 2012-2015*. Geraadpleegd op 4 oktober 2017, van <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2007/10/11/het-wijkactieplan-nijmegen-haert>
- Ince, D. & Van den Berg, G. (2010). *Overzichtsstudie interventies voor migranten*. Geraadpleegd op 4 oktober 2017, van <https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Publicatie-NJi/Overzichtsstudies-interventies-migrantenjeugd.pdf>
- Jansen, E. (2017). Handig kader voor wijkprofessional. *Sozio*, 2-2017, 10-13.
- Jansen, E., Den Braber, C. & Tirions, M. (in druk). *Kwaliteit van leven en de grondslagen van de capability benadering*. Manuscript ingediend voor publicatie.
- Kalthoff, H. (2009) *Opvoedingsondersteuning aan migrantenouders schiet tekort*. Geraadpleegd op 4 oktober 2017, van <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2FBF03087526.pdf>
- Kleijnen, E. & Van den Broek, A. (2011). *Voorzieningen bereiken migranten niet altijd*. Geraadpleegd op 4 oktober 2017, van <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2Fs12450-011-0008-5.pdf>
- Leest, J. (z.d.). *presentiebenadering*. Geraadpleegd op 4 oktober 2017, van <https://www.bodyofknowledgesociaalwerk.nl/pagina/presentiebenadering>
- Migchelbrink, F. (2007). *Praktijkgericht onderzoek in zorg en welzijn*. Uitgeverij SWP: Amsterdam.
- Migchelbrink, F. (2016). *Handboek praktijkgericht onderzoek*. Uitgeverij SWP: Amsterdam.

- Minister voor Jeugd en Gezin (2010) *Evaluatie van de Wet op de Jeugdzorg*. Geraadpleegd op 4 oktober, 2017, van <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/dossier/31924-IXA/kst-32202-6.html>
- Nederlands Centrum Jeugdgezondheid. (2017). *Ouderschapstheorie Alice van der Pas*. Geraadpleegd op 4 oktober 2017, <https://assets.ncj.nl/docs/94ce5cd4-5f97-41db-ac3d-df6399ba0d22.pdf>
- Rahajaän, A. & Wolf, M. (2016). *Migranten over het EIF-project* (praktijkonderzoek). Kenniscentrum HAN.
- Reulink, N. & Lindeman, L. (2005). *Kwalitatief onderzoek*. [http://www.cs.ru.nl/~tomh/onderwijs/om2%20\(2005\)/om2_files/syllabus/kwalitatief.pdf](http://www.cs.ru.nl/~tomh/onderwijs/om2%20(2005)/om2_files/syllabus/kwalitatief.pdf)
- Saunders, M., Lewis, P., Thornhill, A., Booij, M. & Verckens, J. (2011) *Methoden en technieken van onderzoek*. Geraadpleegd op 4 oktober 2017, van <https://books.google.nl/books?id=NyiyPCpnujOC&printsec=frontcover&hl=nl#v=onepage&q&f=false>
- Tandem Welzijnsorganisatie. (z.d.-a). *Activiteiten*. Geraadpleegd op 4 oktober 2017, van <http://www.tandemwelzijn.nl/activiteiten/overzicht.html>
- Tandem Welzijnsorganisatie. (z.d.-b). *Fusie met Het Inter-Lokaal*. Geraadpleegd op 4 oktober 2017, van <http://www.tandemwelzijn.nl/nieuws/actueel/nieuwsbericht/artikel/fusie-met-het-inter-lokaal.html>
- Tandem Welzijnsorganisatie. (z.d.-c). *Missie en visie*. Geraadpleegd op 4 oktober 2017, van <http://www.tandemwelzijn.nl/over-tandem/missie-en-visie.html>
- Tierlof, B., Stekete, M., Gisling, R. & Bellaart, H. (2017) *Leefomstandigheden van kinderen met een migratieachtergrond*. Geraadpleegd op 4 oktober 2017, van <https://www.kis.nl/sites/default/files/bestanden/Publicaties/leefomstandigheden-kinderen-met-een-migratieachtergrond.pdf>
- Tweede Kamer der Staten-Generaal. (2016). *Jaarverslag en slotwet Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport 2015*. Geraadpleegd op 4 oktober 2017, van <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-34475-XVI-7.html>
- Van den Berg, G., Bellaart, H. & Yar, H. (2015) *Een betere match tussen vraag en aanbod*. Geraadpleegd op 3 oktober 2017, van <https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Publicatie-NJi/Een-betere-match-tussen-vraag-en-aanbod.pdf>
- Van den Broek, A., Kleijnen, E. & Keuzenkamp, S. (2010). *Naar Hollands gebruik? Verschillen in gebruik van hulp bij opvoeding, onderwijs en gezondheid tussen autochtonen en migranten*. Geraadpleegd op 4 oktober 2017, van https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2010/Naar_Hollands_gebruik
- Van der Donk, C. & Van Lanen, B. (2014). *praktijkonderzoek in zorg en welzijn*. Bussum: Coutinho.
- Van Haren, E. (2013). *Vraaggericht werken in de langdurige zorg*. Geraadpleegd 3 oktober 2017, van

http://www.zorgvoorbeter.nl/docs/PVZ/Onderwijs/Vraaggericht_werken_nov_2013.pdf

Vleugels, A. (2017, 18 september). *Meer kinderen in zware jeugdzorg, maar geldpot vaak leeg*.
Geraadpleegd op 4 oktober 2017, van

<https://nos.nl/artikel/2193542-meer-kinderen-in-zware-jeugdzorg-maar-geldpot-vaak-leeg.html>

Bijlagen

Bijlage A: codelijst

Cultuurverschillen

Taal

Sociale contacten

Hulp vragen

Vertrouwen

Scholing

Opvoeding

Voorzieningen Hatert

Eigen kracht (kwaliteiten)

Draaglast (druk hebben)

Verbetersuggesties

Bijlage B: meetinstrument

Als spelbord is gebruikgemaakt van het al bestaande spel 'Kletsborden'. De vragenkaartjes zijn door de onderzoekers zelf ontworpen. De vragen op de kaartjes zijn tot stand gekomen middels de literatuur uit de probleemanalyse, de capabilitybenadering en de deelvragen. Het doel van de vragenkaartjes was om met de antwoorden de deelvragen van het onderzoek te kunnen beantwoorden.

Uitleg spel

De speler die aan de beurt is gooit met de dobbelsteen. Als je een kleur gooit, ga je naar het eerste vakje met die kleur. Pak een kaartje in die kleur.

Groen = zelf de vraag beantwoorden

Blauw = aan een ander vragen

Rood = iedereen beantwoord de vraag

Geel = stelling (groepsgesprek)

Gooi je een hart of ster, dan mag je een kleur kiezen waar je op gaat staan of mag je zelf een vraag bedenken.

Je begint bij het huisje. Tijdens het spel mag je altijd reageren op een vraag en mag je vragen aan elkaar stellen, zodat het een gesprek wordt. Als je de kaart niet wil of kunt beantwoorden, mag je een nieuwe pakken. De onderzoekers doen zelf ook mee met het spel.

Vragenkaartjes

Maak je gebruik van activiteiten in Hatert? Zo ja, welke en waarom?

Wat vind je van de manier van opvoeden in Nederland?

Zijn er cultuurverschillen tussen

Nederland en je land van herkomst?

Wat vind je belangrijk bij de opvoeding?

Hoe denk jij dat ouders zich meer gesteund kunnen voelen?

Wat doe je als je ergens tegenaan loopt in de opvoeding?

Als je een vraag hebt over de opvoeding, aan wie zou je deze het liefst stellen?

Vul aan: Gezond zijn betekent voor mij...

Wat vind je van de wijk Hatert?

Is er iets dat je nog mist in Hatert?

Wat vind je leuk om te doen?

Wat is belangrijk in jouw leven?

Vind je dat de hulpverlening rekening houdt met jouw cultuur?

Hoe zou je het vinden als leraren oudergesprekken bij jou thuis in plaats van op school doen?

Wat is een goede hulpverlener?

Vind je dat de mensen in Hatert genoeg rekening houden met cultuurverschillen?

Ben je weleens bij het STIP geweest?

Wanneer heb je vertrouwen in iemand?

Als je iets moeilijk vindt, praat je daar liever over in groep of alleen?

Heb je liever dat een professional bij jou thuis komt of dat jij naar een professional gaat?

Welke regels zijn belangrijk thuis?

Regels en afspraken in huis

Tip: stel regels en afspraken samen met alle gezinsleden op. Denk aan regels over respect, privacy en verantwoordelijkheid.

Regel 1

Regel 2

Regel 3

Denk je dat je jouw kinderen anders opvoedt dan Nederlandse ouders?

Hoe lang woon je in Nederland?

Wat vind je van de hulpverlening?

Heb je het weleens met andere ouders over opvoeden?

Wat doet een goede opvoeder volgens jou?

Hoe merk je of het wel of niet goed gaat met je kind?

Voel je steun uit je omgeving?

Ben je weleens onzeker over de opvoeding? Zo ja, waarover?

Wanneer vraag je hulp?

Kan je, als je zorgen hebt, deze met iemand bespreken?

Ben je tevreden over hoe het nu met je kind gaat?

Maak je je zorgen over de toekomst van je kind?

Wie zorgt er voor jou als je ziek bent?

Wanneer voel jij je serieus genomen?

Wie neem je mee als je iets spannend vind?

Waar maak je je zorgen om?

Vind je dat je het druk hebt?

Als je een vraag hebt, weet je dan bij wie je moet zijn?

Wat vind je dat je goed doet in de opvoeding?

Wat vind je leuk om met je kind samen te doen?

Wat vind je belangrijk voor de toekomst van je kind?

Wat vind je belangrijk voor je eigen toekomst?

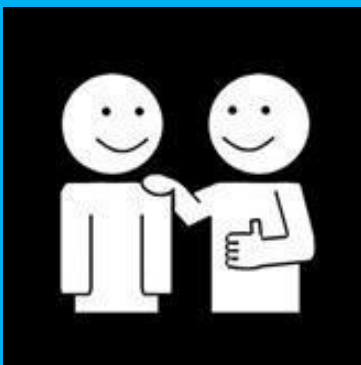
Hoe vind je het om in Nederland te wonen?

Ken je Tandem? Zo ja, wat vind je van het werk van Tandem?

Wat zeggen anderen vaak dat jij goed kan?

Wat zou je in Nederland willen veranderen zodat ouders zich meer gesteund willen?

Met hoeveel mensen heb je contact uit een andere cultuur?

Wanneer help je een ander?

Wanneer en bij wie voel je je fijn?

Hoe ziet de hulpverlening er in jouw land van herkomst uit?

Wat vind je het consultatiebureau?

Is jouw kind naar de peuterspeelzaal geweest? Waarom wel/niet?

Ik vind opvoeden soms best lastig

Mijn eigen cultuur/religie heeft invloed op de opvoeding van mijn kind

Ik zou het fijn vinden om meer contact te hebben met andere ouders

Ik voel me gesteund bij het opvoeden

Ik vind het soms lastig om hulp te vragen bij de opvoeding

Ik voel me weleens alleen

Ik ben tevreden over de sociale contacten die ik heb

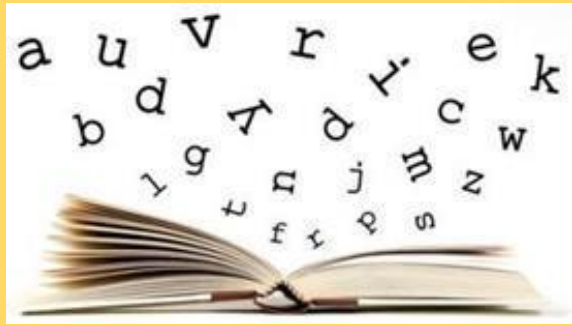
Ik heb weleens hulp gevraagd bij de opvoeding van mijn kind

Ik ben tevreden over hoe ik mijn kind opvoed

Ik vind de Nederlandse taal moeilijk

De Nederlandse normen en waarden zijn anders dan die van mij

Ik vind dat de Nederlandse hulpverlening goed aansluit bij wat ik nodig heb

Ik zou andere ouders graag willen helpen

Ik vind het belangrijk dat alle kinderen naar de peuterspeelzaal kunnen gaan.

Ik vind dat organisaties in de wijk beter moeten samenwerken

Ik vind het hulpaanbod in Hatert goed

Hoe het met mij gaat heeft invloed op
hoe het met mijn kind gaat

Bijlage C: verklaring van geheimhouding

Bijlage 7: Verklaring geheimhouding en zorgvuldige omgang met persoonsgegevens door studentonderzoeker

Onderzoek bij mensen of verzamelen van gegevens van mensen vereist bijzondere zorgvuldigheid. Om de privacy van betrokkenen te waarborgen, dien je als studentonderzoeker altijd vertrouwelijk en zorgvuldig met die informatie om te gaan.

Deze geheimhoudingsplicht geldt voor alle medewerkers in zorg en welzijn. Je verbindt je aan geheimhouding door het ondertekenen van deze verklaring.

In te vullen door student:

Studentnummer	551229
Naam	Jade de Rorijn
Opleiding	Pedagogiek
Geboortedatum	10-05-1997
Geboorteplaats	Groesbeek

Hierbij verklaar ik dat:

- ik op de hoogte ben van de informatie en werkwijze zoals vastgelegd is in deze *Gedragscode*. Ik begrijp de informatie en werkwijze en zal me eraan houden zolang ik studeer aan de HAN;
- ik in dit kader aan niemand identificeerbaar zal openbaren wat mij tijdens het onderzoek is verteld of wat ik op een andere manier te weten ben gekomen;
- ik zorgvuldig en verantwoord omga met de onderzoeksgegevens en met de aan mij verleende toegang tot digitale gegevensdragers.

Datum	28-9-2017
Handtekening	

Bijlage 7: Verklaring geheimhouding en zorgvuldige omgang met persoonsgegevens door studentonderzoeker

Onderzoek bij mensen of verzamelen van gegevens van mensen vereist bijzondere zorgvuldigheid. Om de privacy van betrokkenen te waarborgen, dien je als studentonderzoeker altijd vertrouwelijk en zorgvuldig met die informatie om te gaan.

Deze geheimhoudingsplicht geldt voor alle medewerkers in zorg en welzijn. Je verbindt je aan geheimhouding door het ondertekenen van deze verklaring.

In te vullen door student:

Studentnummer	528536
Naam	Sofie Servaas
Opleiding	Pedagogiek
Geboortedatum	24-07-1996
Geboorteplaats	Utrecht

Hierbij verklaar ik dat:

- ik op de hoogte ben van de informatie en werkwijze zoals vastgelegd is in deze *Gedragscode*. Ik begrijp de informatie en werkwijze en zal me eraan houden zolang ik studeer aan de HAN;
- ik in dit kader aan niemand identificeerbaar zal openbaren wat mij tijdens het onderzoek is verteld of wat ik op een andere manier te weten ben gekomen;
- ik zorgvuldig en verantwoord omga met de onderzoeksgegevens en met de aan mij verleende toegang tot digitale gegevensdragers.

Datum	28-9-2017
Handtekening	